

== Velja po pošti: ==
Za celo leto naprej . . . K 28.—
za en mesec " 2'20
za Nemčijo celoletno . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . 35.—
V Ljubljani na dom:
Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec " 2.—
V upravi prejemam mesečno . . 1'70
== Sobotna izdaja: ==
za celo leto " 7.—
za Nemčijo celoletno . . . 9.—
za ostalo inozemstvo . . . 12.—

SLOVENE

== Inserati: ==
Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.
Poročna oznanila, zahvale, osmrtnice itd.:
enostolpna pettivrsta po 18 vin.
== Poslano: ==
enostolpna pettivrsta po 30 vin.
Izhaja vsak dan, izvenredno ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vojni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 16 strani.

O gradnji in pomenu belokranjske železnice.

Spisal Dr. Fr. O-in.

1. poglavje.

Vsako veliko delo ima svojo razvojno zgodovino. Mislite n. pr. na sedanje osuševanje ljubljanskega barja. Temelj velikemu delu je položil že Gruber s svojim kanalom koncem 18. stoletja.

Zgodovina postanka belokranjske železnice je tesno združena z zgodovino o dolenjskih železnih. Toda namen teh črtic ni, pisati natančneje o postanku belokranjske železnice, oziroma o dolenjskih železnih sploh, marveč le, opisati gradnjo in pomen belokranjske železnice. Posebno zgodovinsko delo o dolenjskih železnih naj tudi opiše posamezne zasluge.

Za belokranjsko železnico so se ljudje potegovali že cela desetletja. Ko se je leta 1907. sklepala pogodba z Ogrsko, so jugoslovanski poslanci porabili ugodno priliko in izjavili nasproti vladi, da glasujejo za pogodbo le, ako se zagotovi zgradba belokranjsko-dalmatinske železnice. Ta železnica naj bi zvezala toli zanemarjene južne avstrijske dežele; začela naj bi se pri Novem mestu, tekla čez Belokrajino, Hrvaško in končala v Dalmaciji.

Vsled zagotovila ogrske vlade, da zgradi oni del proge, ki bo šel po hrvaškem ozemlju (čez Liko), na svoje stroške, je sklenil avstrijski parlament s postavami z dne 30. decembra 1907, drž. zak. št. 281, zgradbo dveh železnici: a) Od Novega mesta do deželne meje proti Karlovcu; b) od Knina do deželne meje proti Pribudici. Prva železnica je proračunjena na 18,400,000 kron.

Belokranjska železnica bi bila lahko že davnej stekla. Toda aneksijska kriza, pravno priklopljenje Bosne in Hercegovine avstro-ogrski monarhiji ter nesporazumljenje med udeleženci glede železniške črte je izvršitev zavleklo. Težave so delali izprva posebno Ogrji glede gradbe po svojem ozemlju. V Novem mestu se je nastal oddelek za trasiranje železnice že dne 1. novembra 1907 ter pričel takoj svoje delo. Da se ustreže vsem interesentom, je trasiral vse variante (5) in pripravil skrbno delo za komisijo, v kateri se je sklepalo, katera črta naj obvelja. To se je odločilo marca 1910.

Hud boj se je bil med Črnomalci in Metličani o tem, ali naj gre železnica od

Semiča dalje po obronkih Gorjancev naravnost proti Metliki in šele potem od tam krilna železnica (Flügelbahn) proti Črnomlju, ali pa naj gre glavna proga skozi Črnomelj.

Dva razloga sta govorila v prilog mesta Črnomelj:

Ako naj obvelja prva varianta, tedaj nima osrčje Belokrajine dosti od železnice. Tekla bi ob njeni meji. Ako pa se izpelje proga skozi Črnomelj, prodre železnica v središče Belokrajine, do sedaj tako zanemarjene. S krilno železnico bi ne bilo dosti pomagano. Promet bi takorekoč smuknil mimo Belokrajine, oziroma koristil le Metliki.

Drugi razlog za glavno progo skozi Črnomelj pa je bil ta, da se tako zmanjšajo obratni stroški. V poštev pride tudi nadaljevanje železniške zveze od Črnomlja proti Vinici in dalje z hrvaško progo Zagreb—Reka.

S tem, da se je odločila komisija za železniško črto preko Črnomlja, je bilo glavno vprašanje rešeno. Kako pripeljejo tehniko železnico na Gorjance in dol, oziroma iz predora na semiški strani v nizko doli ležeči, kakih 10 kilometrov oddaljeni Črnomelj, to je bila njihova stvar.

Po vseh teh bojih in skoro triletnem trasiranju je železniško ministristvo razpisalo početkom leta 1912. oddajo del. Vsa proga, dolga 49'4 km, se je razdelila z ozirom na terenske, dobavne, stavbene in tehnične razmere v sedem stavbnih delov ali zvezkov (Baulos). Za prevzetje gradbe se je potegovalo 12 tvrdk, od teh 5 za celo progo, ostale za posamezne dele.

Delo se je oddalo trem podjetnikom: Dr. techn. Alojzij Samohrd (češka tvrdka) ima prva dva zvezka; tvrdka P. Biedermann & Comp. (nemška tvrdka iz Inomosta) ima tretji in četrti zvezek; ostale tri zvezke ima podjetništvo Josip Lončarič (slovenska tvrdka).

Te deli gredo od Novega mesta proti Metliki (deželni meji). Most čez reko Kulpo fundira tvrdka bratje Redlich & Berger z Dunaja, visoke stavbe gradi ljubljanska tvrdka Roman Treo.

18. april 1912 je za belokranjsko železnico važen dan. Z veliko slovesnostjo v Novem mestu se je zasadila prva lopata.

2. poglavje.

Proga Novo mesto—Metlika ima sledeče postaje: Novo mesto s postajališčem v Kandiji, Birčna vas, Uršna sela—Toplice, Rožni dol—Pribiše, Semič, Črnomelj, Gradac, Metlika in postajališče v Rozalnicah.

Večje stavbe ob tej progi razen postaj so: Predor skozi Kapiteljsko goro (dolga 162 m) pri Novem mestu, most čez Krko,

predor pri Ruperčevrhu (dolga 90 m), predor »Sandriegel« (dolga 420 m), predor skozi semiško goro, imenovan semiški predor (dolga 1976 m), viadukt pri Otavcu—Userju (dolga 225 m), viadukt čez potok Krupo (60 m dolga) in most čez reko Kulpo (dolga 82 m).

Postaja Rožni dol—Pribiše; del »Sandriegel« -predora in pozneje imenovane stavbe se nahajajo v črnomaljskem, druge v novomeškem političnem okraju.

Koncem marca in začetkom aprila 1912 so začeli prihajati delavci. Iz bližnje Hrvaške so dohajali celi tropi. Tudi iz Bosne in Hercegovine, kraljevine Srbske ter Macedonije so došli delavci. Močno so zastopane Kranjska, Štajerska, Koroška, Primorsko in tudi Dalmacija, Češko ter Moravsko. Po veri imamo tudi mohamedance, ki so hrvaško-srbske narodnosti.

Okoli 6. avgusta 1912 je delalo ob celi progi 3052 delavcev in inženirjev.

Kar se tiče narodnosti, je bilo v prvih dveh delih (zvezkih) skupno 1100 delavcev: Slovencev 50%, Srbo-Hrvatov 44%, Čehov 3%, Nemcev 3%, Lahov 0.

V III. zvezku (skupno 550 delavcev) je bilo: Hrvatov 255, Slovencev 216, Lahov 45, Nemcev 20, Ogrov 10, Čehov 4.

V IV. zvezku (skupno 382 delavcev) je bilo: Slovencev in Hrvatov 330, Nemcev 40, Lahov 12.

V V., VI. in VII. zvezku (skupno 1020 delavcev) je bilo: Hrvatov 48%, Slovencev 46%, Lahov 4%, Čehov 1%, Nemcev 1%.

Slovencev in Hrvatov je pri zgradbi skoro enako število zaposlenih.

Predno se je delo pričelo, so se delavci, poiskavši podjetnike, porazdelili na posamezne stavbne dele in tu med akordante in partije. Podjetnik dela namreč zvečine tako, da odda progo podpodjetnikom (akordantom). Ti sklenejo delavsko razmerje z delavcem in ga plačajo (delo v akordu), sicer pa ima podjetnik tudi svoje delavce (delo v režiji).

Najnižja plača znaša 3 K, pri mladostnih delavcih med 14. do 16. letom tudi manj. Profesionalni (zidarji, tesarji, minerji, predelavci, pazniki) imajo 4—10 K na dan. Delavci v predoru imajo 5—10 K na dan. Plača je tu večja, ker je tudi nevarnost in napor večji. Delavcem v predoru namreč silno nagaja prah, ki nastaja pri vrtnanju in razstreljevanju skal. Delavci, ki vrtajo mine ali lomijo in obtesavajo kamne, imajo varstvena očala ali bi jih vsaj morali imeti.

Mezda se delavcem izplačuje mesečno mesto, kakor velewa obrtni zakon, vsakih 14 dni. Pač pa dobe delavci vsakih prvih 14 dni predujem. Vendar to ni pri vseh tvrdkah enako.

Kar se tiče preskrbe delavcev z živim, je pri raznih tvrdkah različno.

Tvrdka Biedermann je prepustila vso stvar privatnim spekulantom. Tako je nastala pri vходу v semiški predor v Prelogah cela vas, postavila se je 40 barak, od katerih so nekatere prav velike. V njih se izvršuje šest gostilniških koncesij; naselili pa so se tudi mesarji, peki, brivci, čevljarji, trgovci z mešanim blagom itd. Ostale barake rabijo delavci za stanovanja. Ob najvišji sezoni leta 1912. je bilo zbranih pri vходу v semiški predor 350, pri izhodu 367 delavcev. Pri izhodu iz predora sta se podelili dve gostilniški koncesiji.

Podobno je preskrbovanje delavcev pri tvrdki Samohrd, nekaj različno pri tvrdki Lončarič. Tudi ob njiju zvezkih se je podelilo več kantin.

Razmerno majhna plača je kriva, da se poraja med delavci sempatam nezadovoljnost.

Veliko delavcev je raditega že delo zapustilo; pa mesto njih so prišli in pridejo drugi, ki delajo za isto plačo dalje. Pri tvrdki Biedermann so se delavci celo organizirali, da izbojujejo večjo plačo, uspeha pa niso imeli. O boljših kategorijah delavcev pa se ne more reči, da bi imeli majhno plačo.

Kuhajo si delavci ob celi progi sami. Združeni so v večje partije, ki imajo svojega kuharja. Kuhinja je primitivna. Najbolj primitivne so one, ki so postavljene v robove ob progi. V rob so postavljene deske, ki slone spredaj na kolen. Pod to streho je vloženi v dveh vrstah nekaj kamnov ali opeke kot ognjišče, v sredo pride lonec, pod katerim se kuri. Ako hodiš ob progi, vidiš v takih kuhinjah, kako sedi v njih resno mož-kuhar, maje krompir, nalaga na ogenj in pripravlja drugo.

Delavci jedo trikrat na dan. V to porabijo pavze: zjutraj ob 8. uri, opoldne in zvečer po 6. uri. Zjutraj sem videl jesti delavce kavo s kruhom. Opoldne dobe večkrat meso, zvečer makarone, fižol itd. V kantinah ob progi si morejo kupovati gorka jedila le delavci z boljšo plačo. Take kantine se nahajajo v daljših presledkih ob celi progi. Kantinerji so večinoma Belokranjci.

Vsled velikega števila delavcev se porabi veliko vode. Zajema se iz vodnjakov, studencev in od Semiča do Črnomlja iz črnomaljskega vodovoda.

Pomanjkanje vode se silno čuti. Ker se potem vsaka voda rabi tudi za pitje, se je bati, da izbruhne epidemične bolezni. Ojačenje črnomaljskega vodovoda (pritegnila se bodeta še »Gesund- in Kotbrunnen« na Blatniku) se mora čimprej izvršiti. Obravnava na licu mesta je že bila dne

LISTEK.

Skader.

Zemljepisna lega.

Na jugovzhodni strani Skadrskega jezera ali Blata, kakor ga Skadrčani imenujejo, med rekami: Bojano, ki izvira iz jezera, Drimcem, ki je stranska struga Drima, in Kirom, ki se izteka v Drimec, — se razprostira starodavni srbski Skader. K mestu spadata tudi dve predmestji, eno na desni strani Bojane, drugo na levi strani Drimca; z mestom ji vežejo mestovi. Nad mestom, na skrajnem vrhu planinskega pogorja, ki je presekano po strugi reke Kira in ki na severni strani zapira drimsko dolino, — stoji skadrski grad Rosaf, ki se imenuje tako še izza XII. stoletja; dviga se nad jezerom 117 m visoko.

Grad je dostopen samo s severne strani; razgled z njega je nenavadno lep. Pod nogami vidiš Bojano s predmestjem na desni in Bazarjem na njegovi levi obali, potem, ločeno od Bazarja, glavni del mesta z več nego 20 minaretji; še dalje naprej, med južno stranjo navedenega pogorja in reko Kirom, vidiš dolgo Tabak-mahalo. Če

obrneš pogled v daljavo, vidiš na severozapadni strani celo jezero in preko njega črnogorske gore; na severovzhodni strani se plavé arbanaške planine, pred katerimi se širi ravnina, ki jo v dva dela deli planinsko pogorje, katero sega vse tja do vzhodnega zaliva Skadrskega jezera. Jugovzhodno se pogled preko Drimske ravnine izgublja v nepretrgani vrsti pogorij. Na jugu morja ni videti, ker gore ovirajo pogled.

Čisto posebno lepoto skadrške okolice prelepo izraža srbska narodna pesem:

A kakav je Skadar na Bojani!
Kad pogledaš brdu iznad grada,
Sve porasle smokve i masline
I još oni grozni vinogradi;
Kad pogledaš strmo izpod grada,
Al' porasla šenica bjelica,
A oko nje zelena livada,
Kroz nju teče zelena Bojana,
Po njoj pliva riba svakojaka.

Zgodovina Skadra.

Skader je imel odnekad velik pomen in ni nič čudnega, da je bil že trikrat prestolnica. Pred 22 stoletji so vladali tu vladarji Ilircev. Njihovega zadnjega kneza Gencija so premagali Rimljani leta 168. pr. K. in se polastili njegove države. Ko se je rimsko svetovno

cesarstvo razdelilo na dvoje, je vzhodnemu cesarstvu, to je Byzancu, pripadel tudi Skader in ostal pod njegovo vladavostjo še po priselitvi Srbov. Le-ti so sicer osvojili večji del skadrške pokrajine, mesta samega pa niso mogli zavzeti. Srbski vladar Zete, Stjepan Vojislav, je pred 870 leti poizkusil spraviti Skader pod svojo oblast, a se mu ni posrečilo. Več sreče je imel njegov sin Mihajlo, ki je raztegnil svojo oblast do Drina, izbral Skader za prestolico in se kot prvi izmed srbskih vladarjev proglasil za kralja. Skader je ostal prestolnica Zete nad 100 let, dokler ga ni osvojil grški cesar Manojlo Komnen, ki je izbral neodvisnost Srbov in njihove medsebojne boje. A že nekaj let na to je Srb Stevan Nemanja pregnal Grke iz cele Zete. Od tega časa pa do leta 1392 je bil Skader srbski in tekotom zadnjih 30 let te dobe prestolnica Balšićev. Imenovanega leta (1392) so Turki v nekem boju vjeli vladarja Zete, Gjuragja Stracimirovića; da se je rešil iz vjetništva, je le-ta sultanu Bajazitu odstopil Skader. Toda že čez tri leta je Gjuragj Skader zopet osvojil. Ker je pa videl, da se ne bo mogel držati, je leta 1396 odstopil Skader z nekaterimi drugimi mesti in pokrajinami Benečanom, ki so se zavezali, da bodo njemu in njegovim naslednikom iz dohodkov

Skadra vsako leto plačevali 1000 dukatov.

Tako je prišel Skader v tuje roke, ko je bil preje 300 let v posesti Srbov. Po smrti Balše Balšića (1421) je njegov stric, despot Stevan, sin kneza Lazarja, poizkusil Skader Benečanom vzeti, kar se mu pa ni posrečilo. Končno je leta 1423 sklenil z njimi mir, ko so ga Benečani priznali za vladarja Gornje Zete, Drivaste, Bara in Budve in se zavezali, da mu bodo iz dohodkov skadrskega mesta plačevali na leto po 1000 dukatov.

Čez pol stoletja, 15. maja 1474, so prišle pred Skader turške čete iz sedmih sandžakov, med njimi 60.000 jezdecov. 4. junija je dospel tudi paša Soliman z ostalo vojsko in se utaboril na sosednjih gorah. Oblegovalna armada je stela krog 100.000 mož. Iz dveh 80 funtnih topov so skozi 33 dni (od 27. junija do 30. julija) obstreljevali mesto, katero je branil hrabri Anton Loredan. Dva druga topova, katerih krogle so tehtale po 115 kg, sta obstreljevala mesto 22 dni (od 28. jun. do 30. jul.). Nad 1900 krogel so iz teh štirih topov izstrelili na Skader. Generalni naskok se je izvršil v noči na 18. julija, pri tem je padlo krog 7000 Turkov, ne da bi bili mogli hrabrim branilcem iztrgati mesta. Nato so Turki opustili oblega-

31. maja 1912. Tudi vodopravna razsodba je že izšla, pa še ni pravomočna.

Ob prostih dneh, nedeljah in praznikih delavci počivajo ali pa se udajo pijati, katerim je sploh mogoče si kaj privoščiti, kajti vsem to ni mogoče. Tako sem videl neko nedeljo delavce žalostno pred gostilno sedeti in brez pijače. »Kaj nič ne pijete,« vprašam. Odgovor: »Slabo je gospod, slabo. Nimamo za »firtal« vina.« To bi veljalo komaj o delavcih z najnižjo plačo, oziroma onih, ki pošiljajo prihranke domov.

O kakem kulturnem izobraževanju delavcev, dokler delajo pri železnici, ni govora.

Zdravje delavcev je povoljno. Epidemičnih bolezni razen par posamičnih slučajev ni bilo.

Poškodovano se je že več delavcev, toda težko le nekaj. En delavec je umrl za poškodbami, dva sta utonila v Kulpi pri nabiranju peska, trupla pa sta se našli (to velja za okraj Črnomelj). Slučaji so naznačeni po okr. glavarstvu v Črnomlju delavski zavarovalnici proti nezgodam v Trstu. Ta izplača, ako je delavec čez štiri tedne za delo nezmožen, posebno rento. Do štiri tednov skrbi za delavca okrajna bolnišnica blagajna, pri tvrdki Biedermann lastna obratna bolnišnica blagajna. Svoje smrtno ponesrečenih se izplačuje začasno, odnosno trajno, posebna renta. Ako se delavec ponesreči, dobi prvo pomoč eventuelno na licu mesta. Tvrdke imajo namreč ob progi pripravljene obveze in drugo. Težje ranjeni se spravijo v bolnice v Črnomlju, Kandiji in Metliki. Tvrdka Biedermann je postavila v Prelogah posebno bolnico za silo in ima tudi lastnega zdravnika tam. Sicer zdravijo delavce okrajni zdravniki, ki so honorirani od bolniških blagajn.

Oseba in lastninska varnost. Doseđaj se v tem oziru še ni čulo velikih pritožb. Tudi delavci med sabo se zadržijo do stopni mirno. Zgodil pa se je domale obžalovanja vreden uboj. Ubil je domačin nekega delavca. Zvršilo se je več tatv, zlasti v vinskih hramih (zidanicah), kradlo se je vino, pa tudi grozdje. Zagrešilo se je več zločinov proti pravosti.

3. poglavje.

Gradnja sama.

Vsaka železniška gradba je sama na sebi zanimiva. Oni, ki je še ni videl in pohaja ob progi, vidi vedno kaj novega.

Kako se torej gradi?

Se predno se je začela graditi, so dobili posestniki parcel, po katerih teče prog, nalog, da odstranijo drevje. Ko so prišli potem delavci, so postavljeni v skupine, odkopali najprej vrhno plast zemlje z rastlinskimi koreninami vred. Nato je obstojalo delo v zarezah (Einschnitte) in nasipih (Dämme). Kjer je svet višji kakor namepravna prog, tam so ga odkopavali in razstreljevali. Min pa niso delali le v skale, ampak tudi v zemljo, kjer je bila tako strjena, da je ni bilo lahko prekopati z rovnico. Materijal, ki se dobiva v zarezah, zvažajo v nižje ležeče dele proge in napravljajo nasipe. V to svrhu so položeni mali železni tiri (Rollbahnen), po katerih vozijo posebni vozički.

Vsa ta dela imajo namen, da se naredi prog s padcem, kakor je predpisano v načrtih. Ko se bodo postavili razni prelazi pod prog, v nivoju proge in nad prog (Unter- und Überfahrten), odprtine za odvajanje vode, viadukti, mostovi, ko se bo prog nasula ter postavili pražgi in trač-

nice, bo glavno delo dokončano. Ta dela obsegajo spodnjo in vrhno gradbo (Unter- und Oberbau). Vrhna gradnja obsega prelaze, odprtine za odvajanje vode, viadukte, mostove ter postavitev pražgov in tračnic.

Vsa ta dela, kakor tudi postajna poslopja, — visoka gradba (Hochbau) bodo popolnoma dovršena tja do jeseni t. l. in se drugo spomlad prevzamejo.

Opisem naj še, kako se grade predori, zlasti semiški predor.

Semiški predor je, kakor rečeno, dolg 1976 m, torej skoraj 2 km in gre skozi semiško goro. Veže kraj Preloge (na severni strani) s Semičem (na južni strani predora). Vrta se na obeh straneh istočasno, in sicer, da gre delo hitreje od rok, v dveh vodovodnih rovih, ki sta drug nad drugim (spodnji rov se imenuje nemško Sohlenstollen, zgornji Firststollen). Plasti med obema rovoma se za enkrat še ne odkopljejo. Da se ne rušijo stene in strop, se podpro (pölzen). Tudi z obzidavanjem so deloma že pričeli. Trdnost in moč podpor se ravna po kakovosti materijala. Od začetka so delali mine z manualno silo. En delavec je držal sveder, drugi je tolkel po njem. Enakomerno, krepko in precizno udarjanje delavca poleg delavca je bilo občudovanja vredno.

Kmalu pa so začeli vrtati s stroji. Cela naprava se nahaja v Prelogah. Tam stoji strojnica (Maschinenhaus), v kateri so trije motorji in dva kompresorja (stiskalca). V motorje prihaja surovo olje po posebni cevi in eksplodira pod pritiskom 60 atmosfer. Ko pridejo motorji v tek, funkcionirajo že tudi transmisije in oba kompresorja. Po posebni cevi prihaja atmosferski zrak v nju, kjer se potem stisne na 5—7 atmosfer. Ko se doseže tak pritisk, se odpre mehnični ventil in komprimirani (stisnjeni) zrak gre v nabiralnik. To je velikanski kotel, ki drži več m³. Ta kotel je zunaj strojnice. Manometer med kotlom in kompresorjema kaže višino dopustnega pritiska.

Iz tega kotla (v obliki cilindra) se dovaja komprimirani zrak po ceveh, kjer se hoče vrtati, posebno v predor. Cevi gredo tudi čez semiško goro k izhodu predora, kjer pa se nahaja tudi dopolnilna naprava za proizvodnjo stisnjenega zraka, da se dobi dovoljno moč za vrtanje.

Koncem cevi je naprava na način lokomotive. V to se vtakne sveder in ta začne takoj udarjati in se vrteti obenem (Stösse mit Drehungen). Delavca, ki napravo drži, pri tem močno stresa.

Luknja, 1'20 m dolgo, ki so jo prej naredili delavci v eni uri, napravi stroj s komprimiranim zrakom v 20 minutah.

Ta komprimirani zrak se rabi dalje tudi kot sila, da vodi vodo v strojnico za ohlajanje strojev in za vodovod, ki ga je napravila tvrdka Biedermann za svoje uradniško poslopje in bolnico za silo v Prelogah. Voda izvira globoko doli v dolini.

Osebe tvrdki in državno nadzorstvo. V posameznih zrezkih so postavile tvrdke svoje pisarne, kjer se vodijo natančni sezname o delavcih, njih delu in sploh celo knjigovodstvo. Delo na progi se vrši po odobrenih načrtih pod vodstvom inženirjev. En tvrdkin inženir je stavbni vodja (Bauführer) v dotičnem zrezku. V pisarnah v Črnomlju in Novem mestu se steka vrhovno vodstvo nad inženirji in pisarnami dotične tvrdke.

Inženirji in uradniki so nastanjeni v privatnih hišah, deloma v gradovih: Krupa pri Gradcu, Jurovo na Hrvaškem. V Prelogah pri predoru, kjer se osredotoči naj-

več dela, pa je postavila tvrdka Biedermann svojim inženirjem in uradnikom posebno lepo barako, ki je stala 15.000 K. V njej ima vsak uradnik svojo sobo.

Nadzorstvo nad vsem delom imajo državni inženirji. Centralno vodstvo je v Novem mestu, namreč c. kr. železniško gradbeno vodstvo, na čelu mu višji nadzornik Teodor Opitz. Ob progi v posameznih delih obstoje posebna stavbna vodstva (Losbauführung), ki so podrejena železniško gradbenemu vodstvu v Novem mestu.

Ti organi nadzirajo vse delo, dajejo direktive in skrbje, da gre delo naprej. Vsak teden pošiljajo minucijska poročila, ki se stekajo v železniškem ministrstvu. Ti uradniki tudi določujejo količino od tvrdk napravljenega dela in svrhu obračuna.

Nadzirat pridejo prog tudi uradniki naravnosti iz ministrstva.

Važno delo imajo državni inženirji pri predorih, posebno semiškem. Vpeljana je dnevna in nočna služba (dela se od 6. do 6. ure). Ti inženirji imajo z merjenjem vedno nakazovati tvrdki smer in višino predora. Pri tem jim služi predorova os, ki je potegnjena čez goro. Na ta način se omogoči, da prideta rova z obeh strani skupaj. Prekop se bo pri semiškem predoru koncem maja t. l. slovesno praznoval.

Državna stavbna vodstva so nastanjena po privatnih hišah. Le v Prelogah pri predoru je radi važnosti in večjega dela postavljena za državne tehnike posebna lepa baraka, ki je stala 24.000 K. Opremljena je z vsem potrebnim. Vsak inženir ima svojo sobo. Na razpolago je kuhinja in kopalna soba. V tej baraki so tudi stanovanja za nižje državne uradnike.

Zanimivo je izvedeti, odkod so privatni in državni inženirji in kake narodnosti. Med njimi sta dva iz Nemčije (eden iz Pruskega, drugi z Virtemberskega), največ je pa Dunajčanov. Po narodnosti so Nemci, Slovenci in Čehi.

4. poglavje.

Pomen železnice.

V tem oziru se mora ločiti pomen železnice med gradnjo in po dovršitvi.

Med gradnjo.

Ker se je začetek gradbe tako zavlačeval, Belokranjec kar ni hotel verjeti, da se bo železnica res gradila. Šele, ko je bilo delo oddano, oziroma ko so se prikazali prvi inženirji za to, je postal iz nevernega Tomaža veren.

Belokranjsko ljudstvo, doslej tako zamenjano in odtirano od dobičkanosnega prometa, je mislilo, da bo dobro zaslužilo, ko se začne gradba. Toda, kjer je kaj za služiti, tam se jih takoj več oglasi in tako so prišli ljudje, podjetniki tudi od drugod. In tisto, kar dajo zaslužiti stavbni podjetniki, kar dajo skupiti revni, varčni hrvaški delavci, se deli na več rok. V tem oziru se nade Belokranjecem niso popolnoma izpolnile.

Vsled velikega števila delavcev in uradnikov so se gotova živila silno podražila, predvsem v mestih, kjer so centra gibanja.

Še bolj kakor podražitev gotovih živil, se čuti vsled gradnje železnice pomanjkanje stanovanj, zlasti v Črnomlju.

Da bi bili prej ljudje vedeli, da se bo železnica res gradila, bi bili gotovo sezidali hiše tuintam, tako pa se nihče ni upal riskirati.

Siceršnjih posledic v gospodarskem, kulturnem in socialnem oziru železnica, dokler ne bo stekla, ne bo imela.

Pomen železnice po dovršitvi.

Motimo se, ako mislimo, da bo blagostanje Belokranjcev po otvoritvi železnice namah drugo. Gotovo pa je, da se bo z železnico marsikaj izpremenilo.

Predvsem bo izginil oni lepi patriarhalni čut, ki ga kažejo Belokranjci še deloma v svojih šegah, navaadah in življenju in ki tako ugaja. V desetletjih utegne zginiti bela narodna noša, ki se v nekaterih krajih, zlasti ob hrvaški meji ob Kulpi še skoro izključno nosi. Tuji vpliv jo bo izpodrinil. S tujim vplivom bo izginjala domača narodna pesem, preobrazoval se bo jezik. Tujke bodo zašle v čisto belokranjsko narečje.

Pa ne le v etnografskem oziru, belokranjska železnica bo kazala posledice tudi v narodnem gospodarstvu in kulturi sploh. Belokrajina in sploh dežele, koder bo tekla železnica, ki so toliko zaostale za severnimi sesticami, se bodo zbudile, njih zakladi, duševni in zemski dvignili.

Vino, ki ga Belokranjec sedaj težko proda, včasih tudi sam izpije, bo šlo na trg. Ako bi Belokranjec sedaj vozil vino na postaje: Straža, Novo mesto, Kočevje, Karlovec, ki so 27—48 km oddaljene, mu vzamejo vse prevozne stroške, ako nima svoje živine, posebno konj. Teh se je naštel pri živinskem štetju l. 1910, le 631 v celi Belokrajini.

Izvažali se bodo tudi drugi pridelki.

Povzdignila se bo živinoreja. Prešičereja in perutinarstvo je že od zadnjega živinskega štetja l. 1900. močno napredovala in bo še bolj, ko bo železnica olajšala izvoz. Z izboljšanjem pašnikov — akcija se je že začela — bo napredovala konjereja in govedoreja. Tudi ovčereja bo posvetiti več pažnje.

Nujna gospodarska potreba je, da se ustvarijo skupni pašniki, ako se hoče, da se živinoreja izboljša, odnosno sploh ohrani. Nekdaj dopustno pašo po gozdu in polju danes že vsak prepoveduje. K izboljšanju pašnikov bo pripomogel tudi zakon z dne 4. septembra 1912, dež. zak. št. 63.

Kmetijstvo se v Belokrajini radi valovitega, kraškega sveta ne bo moglo posebno razviti, pač pa bo silno napredovala vinoreja.

Izplačala se bo radi ugodnih klimatičnih razmer sadjereja. Temelj je položen z okrajno drevesnico, za katero se je prižadeval gosp. glavar Domicelj.

Vsled vodnih sil ob glavnih vodotokih: Kulpi, Lahinji, Doblički in Krupi se zna razviti obrt in industrija ter z njima trgovina.

Tudi z rudokopi za premog in železo, ki so že obstojali v Belokrajini, se lahko nanovo poskusi. Dotične pravice ima večinoma Alpinska montanska družba.

Vsi industrijski izdelki bi se dali s pridom izvažati na Balkan, zlasti, ko se dogradi liška železnica. Z Balkana bi zopet dohajale surovine in se podelavale ob železnici oziroma razpečavale dalje.

Veliko transito-trgovine ne bo šlo več stara pota, n. pr. preko Trsta, marveč po novi železniški zvezi.

Blago, ki se uvaža v Belokrajino, bo postalo ceneje, ker odpadejo visoki prevozni stroški.

Zacelila se bodo tudi najhujša rana v belokranjskem narodnem gospodarstvu,

nje in se po trimesečnem brezuspešnem obleganju v noči med 8. in 9. avgustom umaknili nazaj na Drim; medpotoma so razdejali Dani.

Cez štiri leta (maja 1478) je prišel nad Skader sultan Mohamed II., zavojevalec Carigrada, Srbije, Bosne itd., z nad 100.000 mož vojske. Pred Skadrom so vili 11 topov, katerih eden je metal 315 kg, drugi 345 kg in tretji 375 kg težke kamenite kroglice. Sredi junija se je vsled lakote udala Kroja, sredi septembra je padel Drivast, Skader pa, na katerega se je od 22. junija do 21. julija izstrelilo 2530 krogel, se je še vedno držal, in to kljub temu, da so Turki ob obeh naskokih, t. j. 22. in 27. julija, pridrli noter v mesto. Obleganje je trajalo še nekaj mesecev; končno se je sklenil mir, ki je Turkom med drugim prinesel tudi Skader. Hrabri branilec Skadra, Florie Jonima, se je z večjim delom posadke vkrcal na ladje in odpeljal v Benetke, Skader so pa zasedli Turki in ga imeli v posesti nad 400 let.

Za časa prvega in drugega obleganja je vladar Zete, Ivan Crnojevič, Benečane zelo podpiral. Po zavzetju Skadra ga je Mohamed izgnal iz dežele. Crnojevič je bežal v Italijo, odkoder se je vrnil šele po Mohamedovi smrti (leta 1481). nazaj v domovino in se znova polastil vlade.

Šele potem, ko je Skader z okolico nehal biti srbski, je albanski živelj jel dobivati premoč nad srbskim. To dokazujejo številni stari spomeniki. Ta-

ko stoje na južnozpadni strani jezera, ob vzhodju Taraboša, razvaline Materij božji posvečene cerkve (»Prečista Krajinska«), kjer sta bila pokopana srbski knez Zete, sv. Vladimir in njegova žena. Pri tej cerkvi so imeli svoj sedež pravoslavni metropolit Zete. Na Bojani, v neposredni bližini Skadra, se vidijo razvaline druge cerkve, katero sta na temeljih še starejšega hrama božjega pred 630 leti sezidala kraljica Jelena in Dragutin. Tu sta bila pokopana srbski kralj Mihajlo in njegov sin Bodin. V vasi Plavnica, na vzhodni strani jezera, se nahajajo razvaline cerkve sv. Jovana, ki se imenuje že v časih sv. Save. Na otoku Branjina pri Skadru je stal samostan, katerega je ustanovil prvi pravoslavni škof Zete, Ilirion, učenec sv. Save; tu je bil nekaj časa sedež zetskega metropolita. Razvaline srbske cerkve in kapelice Materij božje, katero je postavila Jela, žena Gjurgja Stracimirovića in hči kralja Lazarja leta 1404, se nahajajo tudi na otoku Beška. Kakor pravi sporočilo, je dala Jela zgraditi tudi cerkev sv. Nikolaja pri vasi Vranja blizu Humskega Blata in v Gostilji pri Plavnici. Na otoku Kom vidimo cerkev Matere božje, v kateri se nahajajo grobovi Lješa Crnojevića, vojvode Stevana in Mare, nedvomno žene Lješeve. Tudi na otokih Moračnik in Starčev nahajamo sledove starih srbskih cerkva. V vasi Berislavcih na vzhodni strani jezera so imeli svoje gradove Bašići in pod Skadrom na Drimu je stal grad Nemanji-

čev, v katerem je za življenja svojega očeta prebival car Dušan in se v njem tudi še kasneje rad mudil, kakor tudi njegov sin Uroš in Gjurgj Isališić. Ta grad se imenuje še leta 1416.

Današnji Skader.

Skader ima prelepo lego. Okolica je krasna. V mestu je 40.000 prebivalcev, od teh sta dve tretjini mohamedanski, ena četrtina katoliška, ostalo so pravoslavni Srbi, ki imajo eno cerkev in šolo, Grki, Italijani i. dr. Židovi ni v Skadru. Prebivalci govore albansko, pa tudi srbsko in turško. Mesto ima dva oddelka: Bazar in pa pravo mesto. Bazar se nahaja na bregu jezera, kjer odteka Bojana, mesto pa leži bolj vzhodno, kaka 2 km od Bazarja; med obema pa tvori zvezo široka cesta. Mostova sta dva; eden vodi preko Drima pod trdnjavo in veže predmestje Bačalek z mestom. Postaviti ga je dal na lastne stroške Ahmet paša Brusalijski. Drugi most vodi zapadno od trdnjave preko Bojane. Oba mostova sta lesena in v slabem stanju.

Mesto se deli na mohamedanski in katoliški oddelke, ki ju loči široka pot. V mestu vlada vedno popoln mir. Nobena krika ali šuma ni slišati. Ne poje se in celo ne govori. Visoki zidovi obdajajo vsako hišo z njenim vrtom. Vse drugače je v Bazarju, kjer se pretaka živahno življenje. »Čaršija« ima — kakor v drugih turških mestih — posebne tipične oddelke za kovače, zlatarje i. dr. Na dveh treh mestih se prodaja

jo ribe; poleti se od tu po vsem Bazarju razširja neznošen smrad. Ob sredah so tržni dnevi, trguje se pa tudi druge dni. Na Bazar ne prihajajo samo Albanci, marveč tudi Črnogorci. Voda v jezeru časih tako naraste, da je ves Bazar preplavljen; potem se vozijo s čolni. Noša je različna in se po njej lahko takoj spozna, kaj in odkod je kdo. Katol. žene v Skadru nosijo rdeče plašče, muslimanske zelene in imajo tudi obraze zakrite z zelenimi robci. Kmetice nosijo bele rute.

V Skadru je sedež valija, vojaškega in civilnega poglavarja skadrskega vilajeta in rimskokatoliškega nadškofa. Blizu nadškofijske palače se nahaja lepa cerkev, zavod jezuitov in frančiškanski samostan z veliko cerkvijo. Tu ima svoj sedež tudi frančiškanski general za Albanijo. Dalje je v Skadru več ženskih samostanov: zagrebški pavlinski red ima tu bolnišnico, neki drug red eno italijansko in eno albansko šolo, elizabetinke imajo otroško zavetišče, salezianke ubožnico. Razven tega vzdržujejo frančiškani pa Avstrija in Italija še celo vrsto katoliških, italijanskih in albanskih šol.

Do leta 1867, ko je papež sedež nadškofa in srbskega primasa iz Bara prestavil v Skader, je imel v Skadru svoj sedež škof. Skadrskemu nadškofu so podrejene vse katoliške škofije Albanije. Značilno je, da je bil skadrski nadškof tudi primas Srbije, kar dokazuje, da je Albanija pripadala srbski državi. Ko je Crnagora Bar zavzela, je

omejilo se bo izseljevanje v Ameriko in Nemčijo.

Opisani razvoj ne bo prišel hkrati, marveč treba bo za to desetletja in sodelovanja privatnih in poklicanih javnih fakultet.

Belokranjska železnica do Karlovca se odpre dne 1. maja 1914. Železnica čez Liko bo dograjena leta 1918.

Bulgari v Odrinu.

(Izvirni dopis.)

Velika vas.

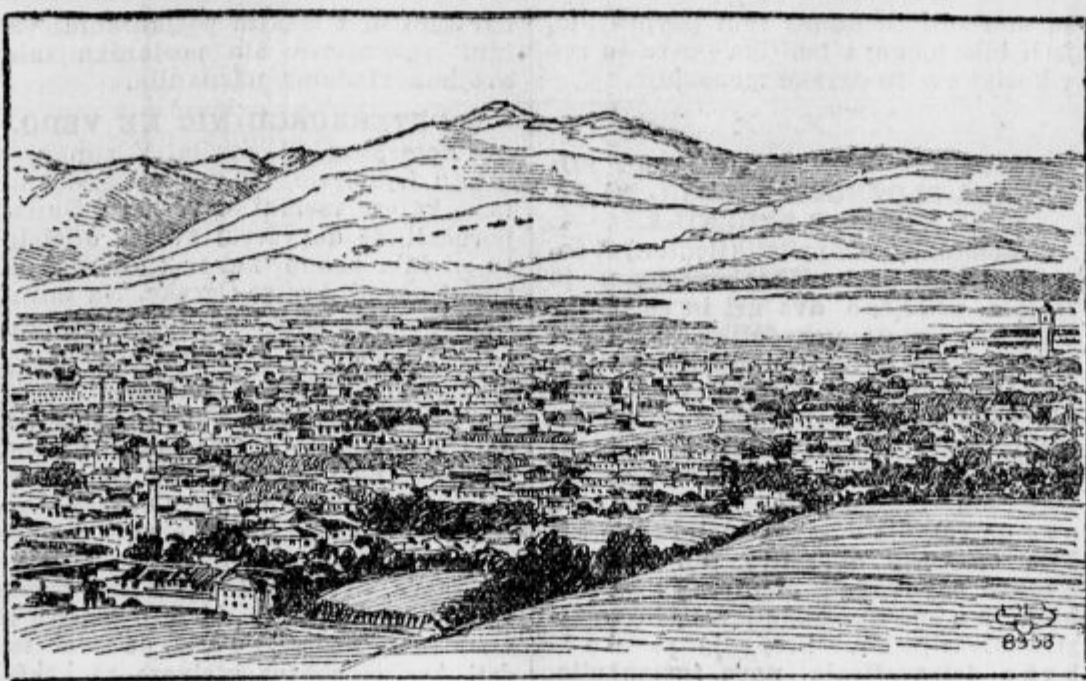
Odrin je bolj podoben veliki vasi, kakor pa mestu. V mestu je malo večjih in lepših poslopij. Vse večje monumentalne turške zgradbe so iz starejše dobe. Ulice so slabe, ozke in umazane. Samo piskanje lokomotiv in dva parna mlina nas spominjata, da smo v dobi pare in elektrike. V mestu so večinoma nizke hiše, obdane z vrtovi. Najlepsi sadni vrtovi so v južnem delu Odrina ob reki Marici, po gričih okoli Odrina so pa lepi vinogradi, ki so pa bili v vojski vsi uničeni. Ko so Bulgari zasedli Odrin, so bili vrtovi ravno v najlepšem cvetju. V mestu je mnogo malih obrtnikov, velike obrti ni opaziti. Ker je Odrin sam velika vas in so meščani glavne potrebe sami pridelovali, zato se v bližnji okolici niso mogele razviti večje vasi; nahajale so se le posamezne hiše, a vse to je zdaj popolnoma razdejano.

Vsak, kdor obišče Odrin, se čudi, da je mesto med obleganjem tako malo trpelo. Le malo hiš je nekoliko poškodovanih. Krasna džamija (mošeja) sultana Selima je bila zadeta od petih granat, a vendar ni skoraj nič poškodovana; tudi druge lepše stare stavbe so bile od zunaj zadete od nekoliko granat, a znotraj niso nič poškodovane. Bombardiranje ni povzročalo velikih požarov, videti je le malo sledov ognja.

Bulgarski vojaki.

Bulgarski častniki so si sedaj natančneje ogledali turške utrdbe in turško orožje. Prepričali so se, da so bile utrdbe dobro oborožene. Turški težki topovi so bili v mnogem oziru boljše, kakor bulgarski, tudi turško strelivo ni zaostajalo za bulgarskim. Turki so bili zato premagani, ker niso znali rabiti svojega izbornega orožja, ker so slabo merili in ker niso znali uporabiti pravih vojaških taktik in spretnosti. Turški okopi pred utrdbami so bili preplitvi; pri umikanju se Turki niso varovali z okopi, ampak so kar na slepo bežali v divjem begu. Nasprotno so pa bili bulgarski okopi in strelni jarki mnogo manjši kakor turški.

Turki in tujci v Odrinu zelo občudujejo disciplino in red, ki vlada med zmagovalnimi vojaki v Odrinu. Bulgari so med obleganjem veliko trpeli in človek bi mislil, da se bodo v svojem zmagovalstvu hoteli samooblastno odškodovati. Toda ves čas, kar so bulgarski vojaki v Odrinu, niso povzročili nikakega nasilja, nikakega plenjenja ali roba. Ko so bulgarske čete korakale v Odrin, so bile hiše večinoma zapuščene, ker se je prebivalstvo skrivalo v spodnjih prostorih, a vendar vojaki niso vlomili v nobeno hišo. V veliki zmešnjavi, ki je po osvojitvi Odrina za trenutek zavladala v mestu, je

Pogled na Skader.

bilo pač več slučajev tatvine, a v vseh slučajih so kradli sami odrinski prebivalci, ne pa bulgarski vojaki.

Turki so se sploh bali, da bodo zmagovalni Bulgari v Odrinu poklali turške prebivalce in turško posadko. Turki so se poskrili po svojih hišah; mnogi Turki so hiše okrasili s križci in z malimi bulgarskimi zastavicami. Turki se več dni niso upali na ulicah pokazati v fesih. Šele ob koncu prvega tedna po padcu Odrina so se Turki zopet upali s fesi na ulice; tudi turški derviši so začeli nastopati v svoji navadni obleki. Turški otroci se veselo igrajo po ulicah; bulgarskih vojakov se nič več ne bojijo in se v svojih otroških igrah brez strahu skrivajo za bulgarske vojake.

Vjeti Turki.

Ker je dal Šukri paša razstreliti železniški most čez Ardo in uničiti zalogo živeža, je bil v Odrinu prvi teden kritičen položaj vsled pomanjkanja živeža. Umrlo je okoli 2000 bolnih in oslabeleli Turki. Mnogo turških vojakov je pa umrlo zato, ker so po tolikem pomanjkanju prvič dobili nekoliko obilnejšo hrano. Zadnje tedne so dobivali turški vojaki samo po 200 gramov kruha na dan; kruhu je bila primešana slama in sirkova moka. Vsled tega je mnogo vojakov obolelo na črevesnih boleznih. Med turškimi vjetniki so se pojavili posamezni slučajji kolere. Bulgarska vlada je odredila obširne odredbe, da se prepreči razširjanje nalezljivih bolezni.

Anglež Wallis je iz človekoljubnih namenov obiskal Odrin, da razdeli angleško podporo med bedno prebivalstvo brez razlike vere. Ta se je o postopanju Bulgarov tako le izrazil: »Cel teden sem nalašč opazoval, če bom opazil kak nered, a nisem našel niti enega slučajja. Nisem opazil niti pijanih vojakov, niti nasilja, niti roba, niti zasmevanja verskih čustev, niti surovosti nasproti ženam. Vse vere in narodnosti se čutijo popolnoma varne. Turški vjetniki se nič ne pritožujejo; tudi oni, ki jih uporabljajo za razna dela, so zadovoljni. Bulgari postopajo proti sovražniku ne samo mehko, ampak celo velikodušno; zgodovina ima

v takih slučajih malo takih zgledov. Dobra volja, samovzdržnost, dobrotljivost nasproti stradalajočim, krotkost nasproti premaganim presega vsako pohvalo in je skoraj neverjetna. To bodo ostale vedno svetle strani v zgodovini bulgarskega naroda.«

Predaja Skadra.

(Izvirno poročilo »Slovenca« iz Cetinja.)

Cetinje, 23. aprila 1913.

Danes okoli dveh po polnoči je zagrmel na Orlovem Kršu izpred starodavne Tabije top in veličastno naznanil že večinoma spečemu prebivalstvu Cetinja prevselo vest, da se je Skader predal Črnogorcem. Vse je bilo naenkrat na nogah. Grmenju topa in zvonjenju zvonov je odgovorilo takoj od vseh strani pokanje pušk in prasketanje revolverjev, in ko je utihnil enindvajseti topovski strel, je bilo vse prebivalstvo na ulici. Takega prometa cetinjske ulice gotovo že dolgo ali še nikdar niso videle. Vse je hitelo proti dvoru: staro in mlado, moški, ženske in otroci, celo ranjenci so zapustili svoja ležišča. Odigrali so se ginjaivi prizori: častitalo se je drug drugemu, stiskalo roke in prijatelji se objeli in poljubili prijatelja. »Bog je dal,« je šlo od ust do ust, »Skadar je črnogorski!« Da ni bilo drugega govora nego samo o Skadru, bi bilo preveč omenjati, akoravno se ni vedelo več, nego to, da se je v zmislu protokola o predaji ob 11. uri zvečer umaknila turška posadka iz nezavzetih pozicij Taraboša in Brdice.

Ulice bližje dvora so bila natlačeno polne. Kot široka reka se je pomikal sprevod proti dvorskim palačam. Začula se je »Onam, onamo«. Na balkonu kraljevega dvora se prikaže kralj, obdan od ženskih članov svoje rodbine. V dvoru se nahajajo tudi poslaniški zavezni držav: Srbije, Bulgarske in Grške, metropolit Mitrofan, kraljevska vlada in mnogi državni veliki dostojanstveniki, ki so prišli častiti kralju na predaji Skadra. Kralj je razburjen, kot se opaza, od veselega poročila, ki mu ga je poslal prestolonaslednik. Občinstvo ga burno pozdravlja. Ko utihne vse, izpregovori kralj nekoliko besed, poudarjajoč muke in trpljenje, ki jih je morala prestat črnogorska vojska, oblegajoča Skader.

Nato se je napolnila množica pred poslaništva držav, združenih v balkanski zvezi, in priredila poslanikom burne in iskrene ovacije. Medtem pa so pokale puške in samokresi; vse se je vršilo v redu in brez vsake nezgode.

Celo noč je trajalo slavljenje tega za Črnogoro tako velikega dogodka in sijajnega uspeha. Vsi javni lokali, to je kavarne in gostilne, so se takoj odprli in napolnili z navdušenimi Cetinjani. Povsod so se glasile veličastne jugoslovanske himne in govorniki so v izbranih besedah dajali duška čustvom, ki so prešinjala vse cetinjsko prebivalstvo. Kdor pa ni mogel najti mesta v javnem lokalu, je ostal na ulici, ki je odmevala od rodoljubnih pesmi in navdušenih klicev. Ko pa je prispelo tamburaško društvo, se je zaplesalo kolo, v katerem so se vrteli vsi stanovi brez razlike.

Tako se je proslavil dan predaje Skadra.

Okoli 9. ure zjutraj se je vršil slovesen obhod po mestu, to je pred kraljev dvor in pred poslaništva zaveznih držav. V prvih vrstah sprevoda so korakali nosilci množičnih zastav, med njimi eden z napisom: »Skadar je črnogorski!« na čelu. Tem je sledilo poleg neštevilne množice ljudstva tudi cetinjsko pevsko društvo, ki je zapelo pred dvorom in poslaništvu po nekoliko pesmi. Kralj, ki se je zopet pokazal na pomolu dvora, je bil navdušeno pozdravljen. V svojem govoru se je spominjal duš onih Črnogorcev, ki so padli pred Skadrom.

Danes zvečer, okoli 8. ure se vrši slovesna razsvetljava mesta. Ko pišem te vrstice, je vse Cetinje v čarobnem sijaju.

× × ×

Kralj Nikola je danes proglasil splošno amnestijo za politične kaznjence. Takoj so bili izpuščeni iz zaporov še zadnji trije obsojenci iz bombnega procesa na Cetinju 1. 1908., t. j.: bivši ministrski predsednik Andrija Radović, bivši minister Raičević in dr. Marušić. Del ostalih obsojencev iz tega procesa je bil pomiloščen še istega leta začasa aneksijske krize, drugi začetkom leta 1912., zadnji trije pa sedaj.

Skadrsko vprašanje.

Padec Skadra je dunajsko diplomacijo zelo razburil. Predložila je velešilam noto, ki zahteva, da se Črnagora pozove, naj Skader takoj zapusti. Če tega ne stori, naj se gotove točke dežele zasedejo. Če bi tudi to ne izdalo, naj se potom mednarodnega ekspedicijskega zbora Skader Črnogori s silo vzamde. Ako velesile slednjega ne bi mogle ali hotele izvesti, naj poverijo mandat za to Avstriji in Italiji ali pa Avstriji sami. Če tudi tega nočejo, postopaj Avstrija na svojo roko.

O tem je sklepala včerajšnja konferenca poslanikov v Londonu. Kaj je sklenila, še ni znano, znano pa je že zdaj, česar čisto gotovo ni sklenila.

1. Velesile so vse za to, da se Črnogora pozove, naj Skader kmalu zapusti in bodo gotovo sklenile tudi temu odgovarjajoči korak na Cetinju, ravnotako pa je gotovo, da o nasilnih sredstvih v celem kompleksu, kakor jih predlaga nota dunajske diplomacije, ne bodo zdaj še ničesar sklenile. Če je res, da grof Berchtold od velesil zahte-

bilo to mesto zopet sedež nadškofa, ki nosi naslov »primas Srbije«.

Pravoslavni Srbov je v Skadru krog 1000. Njihova cerkev je v precej slabem stanju, šolo jim pa vzdržuje Črnagora, ki je imela v Skadru svoj konzulat. V okolici Skadra je še danes več srbskih vasi, a tudi albanske vasi imajo srbska imena, kar je pač najboljši dokaz za to, da so vse tod prebivali Srbi, ki so jih kasneje izpodrinili Albanci, ali pa so sami poalbanili.

Rimski romari in gespud ta pust Slemšk.

Kdu b s tu mislu, de uja rimski romari ta pustga Slemška tku strašn u uči zboldi in ga tku zbeleštral, de jh u u ta »Sluvenckmu Narude« tku nazrečensk speglu;

jest že ne! Jest sm s prou za gutou mislu, de se u ta pust Slemšk prou lepu putuhnu in mouču, sam de na u mogu gespud dohtar Taučar rečt, de ga spet štenka iz Rimam, čš, de hod na Lašk gnar zapraulat, ke ga duma tku krvau putrebujama.

Nč! Ta pust Slemšk je neizprosn, mož jeklen in na gleda ne na desn ne na leu, ne naprej ne nazaj, kedr kerga brne za tu, ke na rauna pu negau vol. Nemu je use ja več ket šenkat tulk, kokr sa krajnsk rogljih, če gespud dohtar Taučar tud ud jeze iz zubmi škruple, sam de mu puve, kar mu gre in še tku lepu skus rozopa, de mu gespud dohtar Taučar še prouzaprrou du žiuga na more in de more vs ta štenkajne za dobr gor uzet in zraven moučat.

»No, pa enkat ja u že skupu, in prou pušten ja u skupu,« zdihnu je gespud dohtar Taučar tekat, ke je brau tista štenkarija u ta »Sluvenckmu Narude«. Jest mu um ura naviu, de u pounu, kdaj je men naprej metu, de hodm gnar pu Laškem in u Rim zapraulat!«

»Sej ni mislu nh štenkat,« tulažu sm jest gespud dohtar Taučarja, ke sm vidu, kuku se jeza u nem kuha. »Ta pust Slemšk je mislu ja une krajnske romarje, ke sa šli skp in iz pusebnem ulakam u Rim in ke sa zapraul ukul šeststutauzent kronc na sojm putvaj.«

»Mouč no, pa nekar ga na zaguvajit! A misleč, de sm jest res tku naumen, de b na vedu kam misl? Mar sa nemu u romari! Men jh je tou dat spet pud nus, sam men in nubenmu drugmu. O jest ga že puznam! Že zdeje ene par let sm ma ena

čudna pika name, de me pr usak prložnost švrkne.«

»Jest na morm tega verjet, kar na morm.«

»Ti tku preli na verjameš, de te ma kdu u želodce, predn te kar iz kolam pu betic na česne. O, jest mam pa tenek nus! Lepu te prosm, kua pa nemu mar un krajnsk romari; ud nh s on na more ubetat nubenga dubička, če maja gnar al pa če ga zaprauja pu Laškem. Nemu ga gvišn nubedn na u prnesu, če ga ma še tulk. Nega le tu u uči bode, de sm šou jest u Rim gnar zapraulat; sam tu se m fržmaga. Ti na veš, kuku je že tekat nus vihu, ke sm mu jest puvedu, de grem za ene deset dni na Lašk. Kar farbe je spreminu, kokr kašna prou umazana mlaka —«

»Ja, pa za kua? Sej uni greja, če kam greja, vnder za soj gnar in on — saj jest tku mislem — ni dau h nhn rajž še nekol nč zraven.«

»Kua u dau on zraven? Gifita ga le tu, čš: mi tlela garama in garama nuč in dan, naš gespudi se pa ukul furaja. Za tem gram teči zajc, veš Pepe. Sevede, en takla misl, de se u prec, ke u iz lepine zlezu, kar h pouhn miz usedu in začeu natepavat, kulkr se mu u lebil. Pa na u tku! Kulkr sm mogu jest garat, ke sm biu mlad; pusebn tekat, ke sm biu še u kraj —«

»Ja, pa ne za časupis,« uteknu sm se jest umes, čš: za en časupis garat ni tku lahu in s more člouk drgač glava belt, de kej pametnga vn spm, kokr pa če gara za dohtarja, ke ma že use paragrafe naprej predpisane in mu je treba sam u tisie bukle pugledat, pa prec vé, kuku in kai.

»Kuku je tu, de ne za časupis! Pa glih za časupis sm garou in prou za tist »Sluvenck Narud«, kokr dondons gara ta pust Slemšk. In kašn plačil sm dubu za tu, kašn?«

»A čm puvedat?«

»Kar mouč raj! Še dons m gre ud jeze kri u glava, če se na tu spounem! Zdej me u pa tlela en ta pust Slemšk uleku in m rajža naprej metu? Na uš Jože kaše pihu! Tega s na um pustu dupast; mam raj, de me ta male miš sneja.«

»Nej se nekar tku na jezeja; sej tu ni nč hudga. Murde se pa ta pustmu Slemške res škoda zdi gnarja, ke ga nosja lde čez granca vn iz dežele?«

»Le nekar tega na verjem! A še več, kašna reklama je delu »Sluvenck Narud« tekat za tist amerikansk cirkus Barnum in Bailaj — al kuku se mu je že rekl — a še veš? Cela Krajnska je zbobnu skp u Iblana in ni nč rajtu, kulk u tist špas udnosu gnarja vn iz Krajnske. Lde sa znusil stutauzente, mari zapraul za rajža u Rim, tistim Amerikajnarjem, ke sa ja druha dan iz gnarjam cok in pok pubrisal čez grenca in »modrem Krajncem osle kazal«. Kua sa mel tekat Krajnci ud tistga cirkusa? Ene par kuzoucu sa vidl Amerikance prebrnt, pa je blu use; gnar, in tku lep gnar je pa le romu iz dežele. Viš, Pepe, iz tega se vid, de ta pustmu Slemške ni prou nč za gnar; nemu je blu le za tu, de b mene spet enkat mal pud nusam puribu. Sej je ja bl pametn, če s greja Krajnci za soj gnar mal svet pugledat in tku zanimiu svet, kokr je Lašk iz Rimam, kokr pa u en cirkus tiste šemerger, ke se prekucujeja in iz ldi norca delaia.

va, naj njegovo noto kot nedeljivo eno-to sprejmejo, potem se že danes lahko reče, da se to ne bo zgodilo.

2. Italija odklanja vsako separatno akcijo, povdarjač, da je albansko vprašanje in vse, kar je z njim v zvezi, na podlagi tozadevnih pogodb skupna zadeva Avstrije in Italije; kar pa se slednje tiče, vztraja na tem, da se vsi balkanski problemi rešijo sporazumno od vseh velesil; posebno pa perhorecira Italija skrajne korake proti Črnigori. Torej o mandatu za Avstrijo ali za Avstrijo in Italijo skupaj zdaj še ni govora.

3. Rusija naglašja, da je treba evropski sklep, da ima Skader biti albanski, slejkoprej vzdržati, je pa za zdaj še proti vsakemu koercitivnemu koraku, proti mandatu kakoli posamezni velesili pa je principielno.

4. Francija izjavlja, da se bo ravnala vseskozi po Rusiji.

5. Anglija naglašja predvsem, da je treba skupno nastopati, ohraniti složenost evropskega koncerta in se izpočetka zadovoljiti z diplomatskimi koraki. Angleški oficijozni pišejo v Avstriji prijaznem zmislu, govori se pa, da Anglija skuša s tem našo diplomacijo le prevarati.

6. Nemčija Avstrijo vseskozi podpira, ne prikriva pa, da bi bilo najbolj želeni mirnega aranžma-a.

7. Konkretno se izve, da delajo vse velesile na to, da Avstrijo pregovorijo, naj se sprijazni z idejo kompenzacij za Črnogoro, ker se danes že z gotovostjo ve, da se Črnagora sicer iz Skadra ne umakne.

Kaj stori avstro-ogrsko diplomacija? Treba bo potrpeti. Sicer nekateri dunajski listi zelo s sabljo rožljajo in pravijo, da je celo avstro-ogrsko prebivalstvo potrpljenja že sito, toda v inozemstvu vedo, da so se v Avstriji pač vršile manifestacije za Črnogoro, nobene pa ni bilo za Albanijo. Vsak separatni korak proti Črnigori prinese svetovno vojsko, za to pa ni razpoloženja. Ako bi bil grof Berchtold tega želel, bi bil že davnej energični korak storil. Lahko se mirno in s sigurnostjo reče, da se bo treba zopet pogajati. Pogajanja bodo pa jako počasi tekla. Sklepi londonske konference se morajo od vsake velesile potrditi, potem pa morajo poslaniki po balkanskih državah čakati še podrobnih instrukcij, gotove velesile pa ravnajo pri instrukcijah vse zavlečejo.

Skadrsko vprašanje pa ni edina težavna točka položaja. Rusija predlaga Albanijo pod turško suvereniteto in strogo mednarodno kontrolo, da bi vsak vpliv Avstrije kolikor mogoče onemogočila. Srbi niso še Albanije zapustili, Srbija zahteva rektifikacijo albanske meje, posebno v ljumskem in djakoviškem okraju. Grčija dela težave radi Albanije, mir s Turčijo je od tega odvisen, ne ve se, kaj napraviti s četami Essad in Djavid paše. In še nekaj: Balkanska zveza, ki se je baje krhala, je videti zopet zelo edina.

Albansko vprašanje nam bo delalo še velike preglavice in grof Berchtold

Use tu ta pust Slemšk sam dobr vé, ke je že sam tud precej pu svet ukul ruguvilu in gnarja znesu iz dežele; al ne gau zleht jez-ek mu na da gmaha, de b me na švrknu, če se mu punud ploznast.

»Če veja, de je tu naredu res sam iz zlehtnobe, nej ga pa denega na dilca. Uni maja ja velika, ja lohka rečem: usa muč pr ta »Sluvenskmu Narude«, nasvetu sm despud dohtar Taučari.

»Ja, prijatu, tu na gre tku kokr ti misleš. Ta pust Slemšek in prou edin sam ta pust Slemšek se zastop na vojska. On ima usaka vojska u ta malmu mazince, lde pa glih ud vojske ta narrajš bereja. Kua čma pa pol nardet, če b ta pustga Slemška več na mel? Viš, on puroča enkat ta »Sluvenskmu Narude« ket srbsk častnk, enkat ket bulgarsk, enkat spet ket črnagorsk al pa gršk; kar naenkat puroča spet ket delegat iz Londona, iz ena beseda: on se na use tu zastop, in tacga čluveka nucama pr »Narude«, drgač gre use iz lima. Mulavrhe je vojska ta deveta briga, drugm pa tud. Ta pust Slemšk pa družga na dela, ket ceu dan tiste fance pu zemlevidu pre-staula in suldate kumandera, zdej sm, zdej ke, in tu je že neki, a ne?»

»Ja, če je tku, gspud dohtar, pol jm pa res družga na kaže, kokr de morja res mal putrpet iz nim; taka muč ni de b ja člouk kar tku pugrešu. Nej mu pa saj prepuveja, de jh na sme več na ta viža štenkat. Sej jh u mende ja ubugu.»

»Mene u kdu ubugu? Na bod na sitn! Sej me še tist utroc, ke sa ukul »Dana«, tku u nč pustaulaja, de se že more čluvek fržmagat, če b se mu na tlu. Sej veš, zdej je tku na svet, de če res jajce več ket puta vedet, pol s pa pumagi, če s moreš.»

»Če je tku, pol jm pa na more pu-magat

Boltatu Pepe iz Kudeluga.

se morebiti že danes sam povprašuje, je li bila njegova politika prava in res v korist avstro-ogrsko monarhije.

× × ×

LONDONSKA KONFERENCA JE POKAZALA SLOŽNOST VELESIL, NI PA ŠE NIČESAR SKLENILA.

London, 26. aprila. (Reuter.) Včerajšnja seja poslaniške konference je trajala približno dve uri in se potem odgodila do ponedeljka. Predmet posvetovanja je tvorilo skadrsko vprašanje. Najvažnejši rezultat posvetovanja je bilo naglašanje absolutnega soglasja volje velesil, držati se dosedanjih sklepov, glede katerih se niso nazorili nič izpremenili. Pričakuje se, da velesile v nekaj dneh kralja Nikita oficijelno obvestijo, da se mora Skadru odpovedati. Medtem se bo blokada najbrže nadaljevala in razširila. Poveljnikom brodovja se najbrže telegrafirajo nove instrukcije, glasom katerih bo blokada postala absolutna. Nek diplomat je po sebi izrazil, da je bil duh konference tak, da je upati, da bodo velesile s potrpljenjem nepoškodovane obplule skadrsko čer. (To brzojavko smo prejeli potem, ko je bil uvod že sestavljen. Brzojavka potrjuje to, kar se je že naprej slutilo.)

NA DUNAJU VLADA ODLOČNOST.

Dunaj, 25. aprila. »Neue Freie Pr.« poroča: Avstro-ogrski poslanik v Londonu namerava v današnji konferenci poslaničkov predlagati, kaj naj se stori, da se Črnagora prisili zapustiti Skader. Splošno se trdi, da zahteva monarhija zasesti Bar in Ulčin, a ne po oddelku, ki bi se sestavil iz vojakov blokadnega brodovja, marveč po ekspedicijskem zboru, ki bi bil močan dovolj, da eventualno uspešno tudi proti Skadru samemu prodira. Sodi se, da se poslaniška konferenca z ozirom na Rusijo ne odloči hitro postopati. Edini uspeh današnjega razgovora bo, da se Črnagora pozove, da naj Skader zapusti. Ker ni verjetno, da se Črnigori določi rok, do kdaj naj odgovori, tega pred tremi ali štirimi dnevi gotovo ne stori. Vsebinska črnogorskega odgovora bo brezdvomno, da Črnagora dobrovoljno Skadra ne zapusti. Ni verjetno, da se Avstro-Ogrska, ki je bila v tej krizi tako potrpežljiva, zadovolji s to počasnostjo. Poučeni so, da je potrpežljivost Avstro-Ogrske konec. Avstro-Ogrska je pripravljena na vse možnosti in tudi na to, da sama prevzame ekspedicijsko proti Črnigori, o čemur je tudi ostale velesile obvestila in izjavila, da se v tem slučaju tudi ne bo držala dogovorov glede na mesta Djakovo, Peč, Prizren in Debar.

Dunaj, 25. aprila. V današnji seji londonske poslaniške konference se je predlagal od dunajskega kabineta sestavljeni predlog o korakih, ki naj bi se proti Črnigori napravili. Uspeh še ni znan, a tukajšnji politični krogi prejkoslej upajo, da ne bodo razočarani. Naj se pa že sprejme ta predlog kakorkoli, so na Dunaju odločeni, da se predlog ne sme omiliti. Monarhija do zdaj še ni niti enkrat samostojno nastopila, ker so ji velesile v vsakem konkretnem slučaju ugodile, vsled česar ni bilo nikakega povoda, da zapusti evropski koncert. Zdej pa zavzame stališče, da je za samostojno postopanje diplomatsko popolnoma pripravljena in zrela za slučaj, če bi velesile, kar se pa ne smatra za gotovo, ne hotele sodelovati. V tem slučaju lahko monarhija, ne da bi se posledic bala, lahko samostojno nastopi, in to bo tudi storila, če se njen predlog ne sprejme ali se poizkusi kaj omiliti. Nasproti mnenju nekaterih inozemskih listov se še enkrat naglašja, da se nikakor ne more govoriti o kaki teritorialni kompenzaciji Črnigori na škodo Albanije. Vprašanje kake finančne kompenzacije pa zdaj ni oportuno. (Te brzojavki potekata seveda še iz časa, ko rezultat včerajšnje londonske konference še ni bil znan.)

RUSIJA NOČE NIČ KONKRETNEGA PREDLAGATI.

Peterburg, 25. aprila. »Rječ« poroča: Tripelententa namerava predlagati, da se Albanija za odstop Skadra Črnigori denarno odškoduje. Nadalje naj se trdnjava Skader podere in prepove Črnogorcem graditi nove utrdbe. Tega predloga pa ne bo Rusija stavila, ker ne smatra potrebno, da predlaga konkretne stvari.

Peterburg, 25. aprila. Rusija namerava glede na skadrsko vprašanje, kakor v zunanjem ministrstvu izjavljajo, počakati, kako se razmere razvijejo. Konkretnega ne namerava prej ničesar predlagati, dokler tega druge velesile ne store, kar pričakujejo v bodočih dneh. Glavno bi bilo, da ostanejo kljub vsem oviram velesile složne. Sasonov se je dolgo časa posvetoval z avstro-

ogrskim in z laškim poslanikom. Vsebinski razgovorov sta poslanika takoj svojima vladama naznanila.

V PETERBURGU NIČ NE VEDO.

Peterburg, 25. aprila. V zunanjem uradu izjavljajo, da avstro-ogrsko nota, o katere vsebini so včeraj z Dunaja poročali, še do včeraj zvečer oficijelno tu ni bila znana, kakor tudi niso nič znani načrti Avstro-Ogrske. Na mirovna pogajanja med Turčijo in zavezniki padec Skadra ne bo vplival.

OFICIJELNA ITALIJA.

Berolin, 25. aprila. Vossische Zeitung poroča iz Rima: Avstro-ogrski poslanik Merey je bil večkrat sprejet od ministra za zunanje zadeve di San Giuliana. Uporablja se ves trud, da se ohrani v albanskem vprašanju sporazum med Dunajem in Rimom. Avstrija želi precizno zagotovilo, da se londonski sklepi o Skadru izvrše. Tukaj soglašajo v tem, da se sme dati Avstriji nobena pretveza za kakšno samosvojo akcijo, da se prepreči razpad evropskega koncerta in da ne pridejo italijanski interesi v Albaniji v nevarnost. Boje se, da bi druge balkanske države povišale svoje zahteve, če bi se Skader prepustil Črni gori. Italijanski kabinet je pripravljen dati Avstriji zagotovilo, če pristanejo drugi kabineti.

KAJ PRIČAKUJEJO V PARIZU.

Pariz, 25. aprila. Tu trdno pričakujejo, da Črnagora odneha seveda proti kompenzacijam. Rusiji in Črnigori prijazno časopisje se trudi Avstro-Ogrsko pregovoriti, naj glede na kompenzacije Črnigori ne dela več težav.

× × ×

IZ SKADRA.

Cetinje, 25. aprila. Turki zapuščajo vse postojanke okoli Skadra. Glavni stan princa Danila se nahaja v vasi Široki; od tu je Danilo črnogorskega kralja obvestil, da so Črnogorci vse postojanke zasedli. Skader je branilo 26.000 nizamov in 5000 bašibozukov. Turki so svoje postojanke mirno zapuščali in so bili pobiti. Vojaško poveljništvo pripravlja oklic na Skadrčane, ki jih poziva, da naj bodo mirni in da naj red vzdržujejo in se črnogorskim postavam podvržejo. Včeraj je bila v Cetinju bakljada, ob kateri so se kralju prirejale navdušene manifestacije. Kralj je prišel s kraljevske rodbino na balkon palače in se je za ovacije zahvaljeval. Mesto in okolica sta bila slovesno razsvetljena. Vojaški poveljnik v Skadru je general Vukotić, civilni adlatuš Plamenac. Tudi na Lovčenu so včeraj goreli Kresovi.

ČRNOGORSKA ZASTAVA NAD SKADROM.

Cetinje, 25. aprila. Danes so že Turki vse postojanke okoli Skadra zapustili. Prestolonaselndnik Danilo vkoraka jutri v Skader in obesi na citadelji sam črnogorsko zastavo.

PLEMENITI ČIN KRALJA NIKITE.

Belgrad, 25. aprila. Kralj Nikolaj je šel včeraj zvečer sam v ječe v Podgorico, kjer so zaprti radi znane bombe afere obsojeni bivši črnogorski uradniki in častniki. Ukazal je, da naj jih takoj izpuste na svobodo. Kralj je poljubil bivšega ministra Radovića, nato pa tudi ostale jetnike. Ta kraljev čin je povzročil v celi Črnigori velikansko navdušenje.

BALKANSKI VLADARJI OB PADCU SKADRA.

Cetinje, 25. aprila. Kralju Nikolaju so ob padcu Skadra brzojavno čestitali tudi bulgarski car, srbski in grški kralj.

MISTERIOZNA AFERA HASAN RIZA PAŠE.

Dunaj, 25. aprila. »Albanska korespondenca« potrjuje poročilo iz Kotora, da je bil Hasan Riza paša 30. januarja zvečer v Skadru umorjen. Trde, da je umor Hasan Riza paše v zvezi s prekucijami v Carigradu, ker so mladoturki umorjenega pašo zelo sovražili.

× × ×

SRBI SO ŠE V DRAČU.

Solun, 25. aprila. Tu sem je došel do zdaj le še en sam transport srbskih ranjencev 350 mož; sledil bo v kratkem drugi transport. Iz Drača napovedani transporti srbskih vojakov pa so izostali.

× × ×

ALBION JE PERFIDEN.

Berolin, 25. aprila. V tukajšnjih diplomatskih krogih vzbujajo veliko pozornost, ker se je dopust angleškega državnega tajnika za zunanje zadeve, sira E. Greya, v sedanjem odločilnem trenutku balkanske krize podaljšal. Vedno bolj prevladuje prepričanje, da pomenja ta dopust, ki se z boleznijo me more opravičiti, da so Greya politično zapustili vsaj toliko časa, da se vprašanja Skadra reši. Kakor znano, je sir Grey šele pred nekaterimi tedni vzbudil pozornost s svojim govorom, v ka-

terem je rekel, da je obleganje Skadra po Črnogorcih blaznost in zagrožil s pritiskom velesil. Ta govor je veliko pripomogel, da se je dunajski kabinet pomiril. Zdej pa, ko naj bi se to izpeljalo, se je pa Grey na dopust odpeljal in prepustil vodstvo zunanjih zadev državnemu podtajniku sir Arturju Nicholsonu, ki je odločen pristaš entente z Rusijo. Ko so svojčas napovedali, da potuje sir Grey na dopust, na Dunaju, kakor se zdi, niso ničesar v bodočem razvoju dogodkov slutili. »Neue Freie Presse«, ki velja za glasilo zunanjega urada, je Greyev dopust tako tolmačila, da so težave glede na Skader rešene v angleškem in v avstrijskem smislu. Zdej se vidi, kako slabo so domnevali. Ko je Grey govoril in ko se je pričela demonstracija brodovja, so že na Dunaju sodili, da zasleduje Anglija posebno stališče na strani trozveze in so naglašali, da je nastalo v tripelententi nesporazumljenje. Danes pa prevladuje mnenje, da je bil svoječasen Greyev govor le manever, ki je na Dunaju svoj namen dosegel. Vsekakor je to nekaj zanimivega. V Berolinu opozarjajo tudi na izkušnje Nemčije ob maročanski krizi, ki so jih z angleškimi ministri napravili, na senzacionalen govor Lloyd Georgov in na prijateljska poto-vanja lorda Haldana v Berlin. V bodočih dneh se pokaže, če velja beseda o perfidnem Albionu tudi v skadrskem slučaju.

× × ×

ČEŠKE MANIFESTACIJE ZA ČRNOGORO.

Praga, 25. aprila. Demonstracije so se danes zopet močnejše kot prej obnovile. Klub narodno-socialne stranke je sklical danes zvečer v Narodni Dom na trgu sv. Vavla shod, ki ga je do 2000 oseb obiskalo. Govorili so poslanci Choc, Strybrny in Vojna o zunanjem položaju in o padcu Skadra. Ker veliko zborovalcev ni moglo v dvorano, so priredili v kleti drugi shod, ki ga je pa policija prepovedala in v kleti zbrane zborovalce na cesto izzirala. Tu se je zbralo več sto radovednežev, ki so čakali, kaj da bo. Ko je bil glavni shod končan in ko so prihajali zborovalci na trg, je zbrana množica klicala: »Slava Črnogorcem«. Množica, kakih 3000 oseb, je korakalo po trgu in prepevala »Hej Slovani«. Prijedila je policija, ki je množico razgnala in jo v postranske ulice potisnila, kjer je bilo več ostrih spopadov s policijo. Tudi na glavnih cestah Kraljevih Vinogradov so bili izgrebi. Policija je šele čez dve uri napravila mir. Zaprli so 30 oseb. Policijsko ravnanje je izdalo oklic, ki strogo v bodoče vsako zbiranje prepove.

Ostali balkanski dogodki.

SRBIJA IN BULGARIJA SPORAZUM-LJENI.

Dunaj, 25. aprila. Glede na odnošaje Srbije do Bulgarije se, če vsa znamenja ne varajo, pripravlja presenetljiv preobrat. Srbija je namreč pod pritiskom Rusije zdaj, kakor se zdi, voljna, da spoštuje ob začetku vojske z Bulgarijo sklenjeno pogodbo. Srbija, kakor se zdi, zapusti vse kraje, ki jih zahtevajo Bulgariji in obdrži le Kumanovo in Skoplje.

RUSIJA ZA TURŠKO ALBANIJO.

London, 25. aprila. Rusija se zdaj zavzema za to, da obdrži sultan v Albaniji gotovo suvereniteto pod strogo kontrolo vseh velesil, ker hoče tako zopet pridobiti vpliv na mladoturke in avstrijski vpliv na Albanijo onemogočiti. Srbija Rusijo podpira in izjavlja, da prej definitivne mirovne pogodbe ne podpiše, dokler niso urejene vse podrobnosti statuta in organizacije Albanije, osobito pa vojaška organizacija. Srbija tudi upa, da dobi še več ozemlja okoli Djakove in v okrožju Ljumezov.

RUSIJA HUJSKA KURDE ZOPER TURČIJO?

Carigrad, 25. aprila. »Alemdar« objavlja podrobnosti o akciji Rusiji v perzijsko-turških obmejnih krajih. Rusija odpošila vojake in municijo v Urmijo, s katero se hoče tudi brzojavno zvezati. Obmejne rodove Rusi hujskajo na revolucijo in poizkušajo Kurde, ki so jih Turki podjarmili, pregovoriti, da naj prekinajo zveze s Turčijo in naj v turško državo vderejo. Rusi razdeljujejo zastave, hujskajo proti Turkom zvestim Kurdom in pospešujejo vpadanje čet v Turčijo. Rod Abdacade se je podal pod zaščito Rusije. Ruske čete se pripravljajo prodirati iz Kosajua do Saužbulaka, da kaznujejo tiste Kurde, ki Rusov ne ubogajo. Glavaru rodu Agabedrov je že mejo prekoračil, da organizira revolucijo in namerava z Abdur Czakom proglasiti neodvisnost Kurdistana.

NEKAJ PODATKOV O POSTANKU BALKANSKE ZVEZE.

Poučeni belgrajski krogi izjavljajo: Najprej je bil sklenjen grško-bulgarski spo-

razum avgusta 1911. Nato so se vršili prvi srbsko-bulgarski dogovori med Gešovom in Milovanovićem v železniškem vozu; bilo je to 28. septembra. 11. oktobra se je Gešov sešel z Milovanovićem in Paščenom v Belgradu. Decembra 1911 je bila sklenjena posebna pogodba med Bulgarijo in Črnogoro. Definitivna pogodba srbsko-bulgarske zveze je bila sklenjena 29. februarja 1912. Podpisala sta jo oba kralja in vidiral ruski car. Pogodba je bila sklenjena za šest let. — Bulgarsko-grška vojna konvencija je bila podpisana 16. maja 1912, srbsko-bulgarska konvencija pa julija 1912. Med Srbijo in Grško se je septembra 1912. sklenil še poseben sporazum, ki se je v vseh podrobnostih določil za čas Venizelosevega obiska v Belgradu. Med Srbijo in Črnogoro ni posebne pogodbe, marveč samo sporazum glede vojne, ki se je sklenil šele začetkom vojne. — Aprila 1912. so Srbi sklenili sporazum tudi z Iso Boljetincem, ki se je pa nanašal v prvi vrsti na borbo proti mladoturkom in eventuelno nevtralnost Arnautov. — Vojna je bila sklenjena v ministrskem svetu v Sofiji dne 13. avgusta in predložena zaveznikom, ki so dali svoje odobrenje že 14. avgusta. (Vsi datumi so po starem koledarju.)

Iz prejšnjih časov.

V tisti dobi, ko so Turki najbolj najbolj nadlegovali gospodstvo Habsburžanov na Ogrskem, in so bile vsled tega v nevarnosti avstrijske dežele in dežele češke krone, je bilo odredeno, da se ima zvoniti in moliti za zmago cesarskih čet. Dotični ukaz cesarja Maksimilijana iz leta 1566. se glasi takole: Kakor smo na minulem avgusturškem zboru že izvolili odrediti, ukazujemo, da bi se tako tudi na Dunaju kakor po drugih avstrijskih deželah pa tudi v češki kraljevini in moravski mejni grofiji naše povelje povsod enako izvrševalo, vsled katerega morajo vsi, ko začujejo zvonjenje, popadati na kolena, naj so kjerkoli, in prositi Boga, da se ublaži njegova jeza, da najdemo milost pred Njim in zmagamo. Napisali smo nalašč za to molitev in jo izvolili izdati, da jo bo vsakdo, ki umeje brati, prejkopre molil. Vrh tega imajo duhovniki sleherni petek, ko bo zvonilo, ljudem po cerkvah pridigovati o sv. pokori kakor smo na našem dvoru izvolili odrediti, katere pobožnosti se bomo osebno udeleževali, kadarkoli bo mogoče. Po tej pridigi naj bo peta sv. maša; prodajalnice morajo biti zaprte. Naposled hočemo, da se v teh žalostnih časih žegnanje, ples, posvetne zabave, razen ženitovanj, na katerih je pošten ples dovoljen) popolnoma opuste. Tako se je glasil cesarski ukaz, po katerem se je moralo zvoniti in moliti za zmago proti Turkom. Stari spomini. Divje turške čete so dvakrat oblegale Dunaj, namreč za Solimana leta 1529. in leta 1683., ko jim je poveljeval Kara Mustafa. Prvič so rešili Dunaj slovanski junaki s Češkega in Moravskega, drugič pa zlasti Poljaki in češki polki iz kraljevine Češke, torej zopet Slovani. In o tem, da se je pod zmagovitim princem Savojskim bojevalo več vojščakov slovenske nego nemške krvi (o lojalnih viteških Madjarih ni niti govora), mnogi sedaj več ne vedo. Dandanes bi marsikateri madžarski ali nemški »patriot« najraje videl, da bi bilo ukazano zvoniti in moliti za zmago in srečno bodočnost Turkov.

Dnevne novice.

— **»Slovenski Narod« za trojezičnost kranjske dežele.** Ob vsakem uradnem imenovanju Slovenci dobivamo klobute. Imamo opraviti s sistemom, ki nemške uradnike, in naj so le nekoliko večji slovensčine, potiska v ospredje, pri slovenskih pa takoj dobi polno izgovorov, da niso večji gladke slovensčine. Tako tarnamo dan za dnevom radi uradniških imenovanj. Sedaj pa smo prišli že tako daleč, da nam hočejo n. pr. pri državni policiji že za policijske stražnike vpeljati na Kranjskem **potrebo trojezičnosti!** Radi se sicer kranjski Slovenci bahamo, da se hitro naučimo vseh jezikov, vendar se nam zdi, da jo je včeraj »Slov. Narod« nekoliko predaleč zavozil. Nakrat nima besede obsodbe, da se za imenovanje stražnikov v **Ljubljani** naravnost **zahteva** sedaj tudi znanje **laškega** jezika. Vsa »Narodova« zavijanja le kažejo, da temu brihtnemu listu še ni dovolj, da sta samo slovensčina in nemščina deželna jezika na Kranjskem. Tržaško policijsko ravnanje z odklonitvijo domačih prosilcev, kakor se glase naše tržaške informacije, prav resno zavzema stališče, da je **laščina deželni jezik na Kranjskem!** Ne za nas in ne za po-

licijsko ravnanje v Trstu **ne sme obveljati to načelo!** Vsako odnehanje od tega stališča, kakor to dela »Slov. Narod«, je le na kvar značaju naše dežele. Za »Slov. Narod« je le »merodajno, da znajo stražniki slovensko«, za nas je pa merodajno, da v **Ljubljani** **zadostja, če zna stražnik slovensko in eventuelno nemško** in da so nastavljeni na Kranjskem domačini. **Torej še v službe slug in policajev ne bomo mogli spraviti domačinov!** Krasni časi za kranjske Slovence! Da bi bilo za par laških zidarjev, ki se časih par tednov mude v Ljubljani, laščina pogoj za sprejem v policijsko službo, proti temu se bomo borili z vsemi močmi. Za te ljudi zadostja tudi par domačinov, ki znajo laško — **nikdar pa ne sme biti laščina pogoj za sprejem v policijsko službo na Kranjskem, kakor se hoče to sedaj prakticirati.** »Slovenski Narod« ga je, kakor po navadi, včeraj torej zopet polomil. V »Narodni tiskarni« so ljudje, ki gledajo vsako vprašanje le s stališča strankarstva, kljub temu pa hočejo biti edini narodni politiki na Kranjskem. Sicer pa mislimo, da bo tržaškega policijskega ravnatelja nekoliko sram, ko bo opazil, da se nahaja sedaj v družbi — »Slovenskega Naroda«. Stvar kranjskega deželnega zbora je, dalje se baviti s praktično tržaškega policijskega ravnanja in mu odločno pokazati, da si ne pustimo vsiljevati na Kranjsko še tretjega deželnega jezika! Takrat bo treba besedo spregovoriti tudi o samonemških ovadbah, ki so ravno tako nepotrebne kot znanje laškega jezika v Ljubljani.

— **Višek modrosti.** Znano je, da je dunajska vlada po Dalmaciji, Češkem in celo na Kranjskem izrečno prepovedala navduševati se za padec Skadra. Za to odredbo je pa dunajska vlada zavidala slavna ogrska polovica. Zato je šla slednja še delj in je — čujte in strmite — potom hrvaško-slavonske kraljeve vlade v Zagrebu s posebno naredbo prepovedala na Hrvaškem vsako navduševanje in zanimanje za balkansko vprašanje sploh! Kajti »Narodne Novine« objavljajo danes dekret, da se morajo ne samo vsi časniki, ampak tudi vse knjige in brošure pa celo še zemljevidi, razglednice in podobe, ki imajo za prednost aktualna balkanska vprašanja, predložiti preventivni cenzuri. Ta cenzura se razteza tako na domače književne produkte, kakor na inozemsko tiskovno blago. Odslej bo torej Hrvatom dovoljeno informirati se o aktualnih balkanskih vprašanjih samo po »Reichsposti«, ki si je izmislila aferi Prochaska in Palič, po člankih Chlumeckega in knjižurah Leopolda Mandla. Vse drugo se bo pletilo. Kakšen vtis morajo take gorostasne in naravnost blazne odredbe napravili v inozemstvu ravno v sedanjem času, na to se seveda ogrski državniki ne ozirajo.

— **Slovenska duhovščina v Ameriki.** Rev. Jos. Pollak, slovenski župnik v Hibbingu, Minn., in dobroznani sotrudnik »Am. Slov.«, je imenovan župnikom za župniji Biwabik in Aurora, Minn., kot naslednik Rev. Fr. Šalovna, kateri župniške zdaj v Springfieldu, Ill.

— **Konzul dr. Ivan Schwegel.** Naš rojak, avstrijski konzul dr. Ivan Schwegel, ki se je mudil zadnja leta v Evropi radi bolehnosti, je popolnoma okreval in zopet pride v Ameriko. Imenovan je konzulom v Denveru za Colorado, Wyoming, Idaho, Montana, Nevado, Arizona in New Mexico, ter prevzame svoje konzulske posle okoli dne 10. majnika t. l.

— **Duhovščina dekanije Trnovo** je darovala povodom padca Skadra 22 kron za »Slovensko Stražo« in 22 kron za Rdeči križ Črnogorcev. Živeli posnemovalci!

— **Odlikovanje.** Najvišjo pohvalo za odlično službovanje je dobil nadporočnik Andrejka pl. Livrogard, ki je dodeljen generalnemu štabu v Reki.

— **Važen shod v Kranju.** Zadnje nedeljo sta Kmečka zveza in krščanska zveza v Kranju sklicali javen shod, čegar namen je bil osvetliti neznosne razmere v kranjski »Okrajni bolniški blagajni«, ki je v rokah liberalcev. Shod je bil številno obiskan, prišlo je nad 200 interesentov. Poročala sta gg. profesor Marinko in dež. odbornik dr. Pegan. — Sprejele so se ob koncu važne resolucije, ki se izroče vladi in našim poslancem.

— **Zbrani gasilski načelniki ljubljanske okolice** so sklenili, da gasilna društva povodom godu njihovoga zaščitnika sv. Florijana prirede v nedeljo, dne 4. maja izlet na Šmarno goro. Spored: 1. Ob 10. uri dopoldne sv. maša z govorom. 2. Po sv. maši nastop došlih gasilnih društev pred cerkvijo in defilacija. 3. Prijateljski sestanek z razgovori o bodočem delu gasilnih društev. Tovariši! Ta dan naj bo gasilski dan! Proslavite ga s kolikor mogoče obilno udeležbo! Umevno je, da so nam dobro došli tudi tovariši drugih gasilnih društev! Oprava paradna brez čelad-

— **Ogenj v Mengšu.** Preteklo sredo ponoči je mastal ogenj pri »Kržavemu Jožetu«. Zgorelo je celo gospodarsko poslopje; gospodar je prišel tudi ob tri goveda in 1 konja. Otroke so komaj rešili; gospodinja se je pa znatno opekla. Zažgal je »Tinčkov«, ki ima že več požarov na vesti in je prišel ravnokar iz sedemmesečnega zapora.

— **Prostovoljno gasilno društvo v Štefanji vasi** je imelo dne 20. t. m. občni zbor, na katerem je prišla pri volitvi odbora na površje večina. To pa liberalno manjšino, ki je bila navajena komandirati nad večino, jezi. Jezi jo tembolj, ker je prej upila, da mora biti požarna bramba v Štefanji vasi liberalna. Jeza je bila tako huda, da je manjšina po svojem porazu letela po papir v »Narodno tiskarno«. Sedaj si bolečine hladi s papirjem iz »Narodne tiskarne«, kar ji pa nič ne pomaga. Bolečine bodo še hujše! **Gasilstvo ne bo štafaža liberalne stranke!**

— **Napad na poštenega moža.** Z Viča nam pišejo: »Slovenski Narod«, ki je tako »vnet« za svetost katoliškega zakona in »sovraži« pristo ljubezen, je prinesel v 85. številki poslano od pok. nadučitelja Fr. Grossa. Uredništvo »Slov. Naroda« najbrž vé, kak je g. Gross, in v kljub temu je sprejelo in pustilo tiskati »poslano«, v katerem napada in grdi dobro ime enemu najboljšemu možu v občini, g. Luki Jerina, črevljarskemu mojstru in gostilničarju pod Rožnikom. Gospod župan je šel sam k g. Jerini, da bi izvedel in se sam prepričal o tej zadevi, in na merodajnem mestu smo popraševali in se prepričali, da je v omenjenem »poslanem« vse gola neresnica. G. Jerina je glede tega napravil svoje korake. Omenjeno »poslano« pa, upamo, g. Jerini ne bo v škodo, temveč mu bo le v korist. Kot pesterljivega gostilničarja ga najtopleje priporočamo, ako bode na sprejeto pod Rožnik ali na Rožnik potrebovalo kakega pokrepčila.

— **Predstava na Viču.** Jutri, dne 27. t. m., ob 7. uri zvečer priredi »Ljudski oder« na Viču benefično predstavo igralskega oddelka. Uprizori se izvirna drama »Poslednji Celjan«.

— **Telovadni odsek Orel v Hrušici** vabi vse prijatelje k svoji predstavi, ki se vrši jutri v nedeljo, dne 27. t. m. ob 4. uri popoldne v prostorih g. župana Fr. Korbarja. Na sporedu je: 1. Petje; 2. igra v enem dejanju »Najdenček«; 3. veseloigra v treh dejanjih »V Ljubljano jo dajmo!« — Cene prostorom: I. vrste sedeži 70 vinarjev, II. vrste 50 vin., stojišče 30 vin. — K obilni udeležbi vabi vljudno Orel v Hrušici.

— **Utopljenec** so dne 18. t. m. p. pogrebnili iz Save med Kompoljmi in Savskim gradom. Po truplu soditi je bil utopljenec krog 45 let star; imel je temnorjavo, nekoliko osivele goste lasse, rjave, srednjevelike redke brke, manjkalo mu je več zgornjih in spodnjih zob, obrat. 1,68 m visok. Na sebi je imel delavsko obleko: belo, modropisano srajco, črn telovnik, ene plave in ene sive, modropisane barhentaste spodnje hlače, sive, modrorjaze, na kolenih strgane hlače iz bombaževine, pasni jermen, terne pavolnate nogavice in nanovo poddelane škornje. V vodi je ležal utopljenec 1 do 2 tedna.

— **Vpokojeno učitelstvo Kranjske** vabi na občni zbor dne 8. maja ob 2. uri popoldne v restavracijo »Novi svet« na Marije Terezije cesti v Ljubljani vse člane, pa tudi vse druge vpokojece učiteljskega stanu.

— **Poizkušen roparski umor pri Žireh.** V Kladju pri Žireh je 23. t. mes. gospodinja pri »Pivkovcu«, vdova, ostala zjutraj sama doma, ker so šli drugi na polje. Krog 9. ure dopoldne zasliši v prvem nadstropju neki ropot; gre pogledat in najde Janeza Kržišnika iz iste vasi. Vpraša ga, kaj bi rad; odgovoril je, da je lačen in da naj mu da kaj jesti. Nato je rekel, da si gre še počevlje pod streho. Ker ga le ni bilo dol, je šla gospodinja gledat za njim in ga našla, da je vezal skupaj ukradeno obleko. Rekla mu je, naj takoj pusti ukradeno blago. Kržišnik jo je pa zgrabil za vrat in jo začel daviti; nato je segel po poleno in jo začel bitti po glavi. Žena se je branila in nastavila roke, da bi prestregla udarce; pri tem ji je ropar en prst popolnoma odbil. Ko je mislil, da je mrtva, je šel v prtiličje, vzel žepno uro, denar, ki so ga imele shranjenega dekleta in več drugih stvari; gospodinjinega denarja ni dobil, ker je imela v postelji skritega. Nato je šel zopet v prvo nadstropje in ko je videl, da gospodinja še ni mrtva, jo je znova začel bitti s polenom, potem je pa zbežal. Žena se je še zavedla in imela toliko moči, da je šla domače klicat. Potem so takoj poklicali duhovnika, ki ji je podelil zadnjo sveto popotnico; skoro ni nobenega upanja, da bi okrevala. Orožniki so zločinca začeli takoj zasledovati, a prvi dan ni bilo nobene sledi za njim. Kržišnik je šele nedavno prišel iz štiriletnje ječe.

— **Ureditev dnin desetnikom in podčastnikom.** »Militärische Rundschau« poroča, da bodo dobivali od 1. majnika 1913 I. in II. leto prezenčne vojaške službene dobe poddesetniki dnevno 20, desetniki 30 in četovodje 45 vinarjev dnevne dnine; tisti poddesetniki, desetniki in četovodje I. in II. prezenčne letnika, ki dobivajo po dosedanjih predpisih dnevno 24, 36 in 48 vin. dnine, obdrže to dnino; dosedanja dnina obdrže tudi poddesetniki in podčastniki, ki služijo III. leto ali pa prostovoljno naprej.

— **Otvoritev postajališča Lipovec.** 1. maja t. l. se odprli med postajama Ribnica in Kočevje na progi Grosuplje — Kočevje v km 38.737 ležeče postajališče Lipovec za osebni in prtljažni promet. Prometni časi vlakov, ki se ustavljajo v tem postajališču, so objavljeni v vozniških redih, ki veljajo od 1. maja t. l. Vozne liste izdaja čuvaj postajališča; prtljaga se odpravlja proti naknadnemu plačilu pristojbin.

— **Čudni pojavi na vodi v Novem Vodmatu.** V vodi iz vodnjakov v Novem Vodmatu, kjer je bila doslej dobra voda, so se naenkrat sedaj pokazali neke vrste smradljivi ostanki, ki povzročajo pri otrocih drisko. Bati se je še drugih pojavov. Skrajni čas je, da se onemogočijo taki nevarni pojavi in da se v tem oziru srečno konča akcija županstva Moste.

— **Slovenec Karun, ki se je rešil pri katastrofi »Titanica«, bi se bil kmalu drugič ponesrečil.** Iz Galesburga Ill. v Ameriki nam poročajo: Drugič tekom enega leta je ušel rojak Frank Karun smrti. Lindel-hotel, kojega lastnik je Karun, se je podrl in stene so padle v njegovo sobo. Ob obeh straneh postelje so se kupile podrtine, vendar je ostal Karun, ki je spal, nepoškodovan. Rojak Frank Karun se je nahajal, kakor znano, na usodepolnem parniku »Titanicu«, ko se je slednji potopil na odprtem morju. On in njegova hčerka sta se rešila. Tekom leta se je smrtno nevarno opekla njegova hčerka, kar smo svočeno poročali. Kakor je videli, zasleduje rojaka Karuna nesreča. Nad vse čudno pa je, da ga je zadela že tretja nesreča ravno na obletnico grozne katastrofe, koje priča je bil s svojo hčerko.

— **Kdor ne čita iniseratov,** se tudi za današnji oglas »Srečke v korist Slovenski Straži« brigal ne bo, kar mu zamore biti v velikansko škodo. Ta oglas izide samo še danes. Naj ga torej čita vsakdo, ker bo sicer prepozno.

Papež Pij X. — rekonvalescenti.

Zdravje sv. očeta se stalno boljša. O obisku papeževega brata se poročajo tele podrobnosti: Kmalu po 7. uri zjutraj se je Angelo Sarto podal v Vatikan. V sobo k sv. očetu ga je spremlil njegov nečak msgr. Parolin. Brata sta se pol ure prirčno pogovarjala; pri tem sta bili navzoči tudi sestri in nečakinja, tako da je bila krog papeža vsa družina zbrana. Ko je Angelo Sarto zapustil Vatikan in stopil na cesto, so ga obkolili italijanski častniki, da bi od njega kaj več zvedeli, nego poroča lakonični buletin. Toda »Sior Anzolo«, kakor se v beneškem dialektu glasi ime papeževega brata, je prijazno smehljaje odvrnil, da on pač ni zdravnik in ne more podati nobenega mnenja; tudi sam ne vé ničesar drugega, nego kar so rekli zdravniki in to je itak stalo v buletinu. — Italijanski listi prinašajo mnogo podrobnosti o osebi papeževega brata, ki je kljub visokemu dostojanstvu svojega brata ostal skromen selški poštar. Angelo Sarto je praktičen mož; razen pošte oskrbuje tudi tobakarno in pekarijo. Znan je tudi kot velik strokovnjak v izdelovanju salam. Od svojega brata ni nikoli ničesar zahteval in tudi nikoli ničesar prejel. Obiskat pride sv. očeta redno vsako leto dvakrat; toda rimsko mesto s svojim vrvežem mu ne ugaja. — Soba, kjer leži sv. oče, se nahaja na južno-zapadnem voglu III. nadstropja, največje izmed »svetih palač«. Prejšnja spalnica sv. očeta je bila za polovico manjša nego sedanja; avgusta 1910. leta so pa podrli vmesno steno, da bi bila spalnica zlasti poleti bolj zračna. Sedaj meri 30 m². Postelja svetega očeta je kovinasta, stene so svitlo in prijazno prevlečene, rdeče zavese gladke in kratke. Na desni strani postelje stoji klečalnik, na levi nočna mizica. Med okni, ki se odpirajo proti Piazzji, stoji majhna pisalna miza iz mahagonijevega lesa; papež dela tu, kadar ne more iz sobe. Ta pisalna miza ima zanimivo zgodovino; bila je last Pija IX. in Leon XIII. je pisal na njej svoje enciklike in carmina. Na papeževo željo so poleg postelje postavili udoben naslonjač za osebe, ki ponoči čujejo pri njem. Te »čuječe« je papež marsikdaj pustil spati, ko je sam bdeč ležal. — Za razmerje med Vatikanom in Kvirinalom je značilen ta-le dogodek: Kraljica-mati Magherita je te dni poslala svojo dvorno damo prince-sino de Belmonte v Vatikan, da izve o papežem zdravju. Princesinja je sprejel tajnik sv. očeta msgr. Bressan in se dolgo z njo pogovarjal. Pred dvajset leti bi kaj

takega ne bilo mogoče; tedaj še vozovi dvornih dobaviteljev, na katerih je bil kraljevi grb, niso smeli v papežovo palačo. Seveda je pri tem treba upoštevati, da sv. oče Pija X. še od preje vežejo prijazne vezi s kraljevo italijansko hišo; kot beneški patriarh je večkrat prišel v dotiko s kraljevo dvojico Margherito in kraljem Humbertom, kakor tudi s sedanjo kraljevo dvojico.

Nolranje politične zadeve.

Zasedanje državnega zbora. — Ogrske zadeve. — Lanska slaba letina. — Rusini in Poljaki. — Nižjeavstrijski deželni zbor proti pojedenju ministrstev.

Ministrski predsednik grof Stürgkh je 25. t. m. več državnim poslancem izjavil, da pred Binkoštni ni mogoče zopetno zborovanje državnega zbora. Državni zbor se najbrž skliče šele 15. majnika. Načelnik proračunskega odseka Korytowski namerava začetkom bodočega tedna člane proračunskega odseka zopet vprašati, če smatrajo oportuno, da proračunski odsek še pred sredo majnika skliče. — Ogrski državni zbor, ki prične 5. majnika zopet zborovati, izvoli tudi ogrsko delegacijo. Za predsednika ogrske delegacije bo najbrže bo najbrže grof Khuen-Hedervary izvoljen. — Glede na lansko slabo letino je finančno ministrstvo dovolilo štajerski 82.000 K. — Pogajanja o gališki deželni volilni preosnovi se v Lvovu nadaljujejo, a ni dosti upanja, da se posrečijo. Trdi se, da je razpust gališkega deželnega zbora že načeloma sklenjen in da se nove volitve še pred julijem izvedejo. — V nižjeavstrijskem deželnem zboru so krščanski socialci z interpelacijo pozvali namestnika, da naj vpliva na to, da ne bodo v justičnem, vojnem in domobranskem ministrstvu nastavljeni toliko judov, kolikor jih zdaj nastavljajo.

Mednarodni evharistični kongres na Maltili.

(Poročilo »Slovenec« z Malte.)

Vse kaže, da se bo evharistični kongres na Maltili nadvse sijajno razvil in dovršil. Prijazno prebivalstvo otoka je storilo vse, kar je bilo v njegovi moči, da visoke goste dostojno počasti. Kjerkoli se pokaže papežev delegat, povsodi ga z glasnimi klici: »Živio papež, živio papežev podposlanec!« navdušeno pozdravljajo. Omeniti je vredno, da je prvi obisk papeževega delegata na Maltili veljal guvernerju otoka, ki je ob tej priliki izrazil svoje veselje, da se je ravno Malta izvolila za evharistični kongres. Zanimivi sta tudi brzojavki, ki sta si jih medsebojno poslal kralj Jurij V. in kardinal Ferrata. Brzojavka, ki jo je papežev delegat poslal angleškemu kralju, se je tako-le glasila: »Dospevi na Malto na ladji, ki mi jo je Vaše Veličanstvo dalo na razpolago, mi je prva dolžnost, da Vašemu Veličanstvu sporočim izraze mojeja spoštovanja in hvaležnosti, kakor tudi moje vroče želje za blagor Vašega Veličanstva in cele kraljeve rodbine in za prospeh velikega in slavnega angleškega naroda.«

Pri otvoritveni slavnosti kongresa je predsednik parnamentnega odbora msgr. Heylen po kratkem nagovoru prečital papežev breve. V tem se predvsem poudarja, da ima letošnji evharistični kongres vsled jubileja Konstantinovega dekreta poseben pomen. Sv. oče pravi dalje, da bi bolj primerne mesta nego je Malta za letošnji kongres ne bilo mogoče izbrati. »Malta je,« tako piše sv. oče, »zbirališče vojnih in trgovskih ladij celega sveta. Da, lahko se reče, da pomenja Malta središče onega starega sveta, kateremu je Konstantin pokazal slavo Kristovega križa.« Nadalje sv. oče hvali neomahljivo vernost Maltežanov, ki se čim dalje, tem sijajneje kaže. Končno izraža sv. oče upanje, da bo kongres na Maltili z zlatimi črkami izpolnil stran cerkvene zgodovine.

Nato je povzel besedo kardinal Ferrata; njegov plameneči govor so neprestano prekinjali viharji klici navdušenja, ki se koncem govora kar niso hoteli početi.

Telefonska in brzojavna poročila.

KRALJ NIKITA NE GRE ZA NOBENO CENO IZ SKADRA.

Cetinje, 26. aprila. (Izvirno poročilo našega dopisnika »Slovenec«.) Kralj Nikita Skadra za nobeno ceno več ne pusti. Kralj je sklenil se s celo rodbino definitivno v Skadru nastaniti in ga za prestolico Črne gore razglasiti. Črnogorski diplomati pravijo, da se akcije velesil ni bati, ker obstoji sloga Evrope, kakor je njim dobro znano, samo na papirju. Neka dobro informirana oseba mi je rekla, da je Črni gori že znano, kaj bo londonska konferenca sklenila.

KAJ BO ?

London, 26. aprila. Glede konference poslanikov (glej članek: Skadrsko vprašanje) se še poroča, da sir Grey tudi večeraj ni bil pri seji navzoč, pač pa Asquith in Morley. Razum principielne konstatacije, da ima Skader ostati Albaniji, se je sklenilo pozvati kralja Nikito, da Skader zapusti, ta predlog poslanikov pa morajo velesile še odobriti in dati svojim poslanikom na Cetinju potrebne instrukcije, kar se bržčas kmalu zgodi. Blokada se poostri, na izkrcanje čet se pa ne misli niti se vrše kake priprave zanj. Italija se silno trudi, da kralja Nikito nagne do tega, da Skader zapusti za primerne teritorialne kompenzacije in jo v tem pogledu ostale velesile podpirajo. Pogoji za to pa je, da se kralj Nikita Skadru preje odpove.

NA DUNAJU NISO Z VELESILAMI ZADOVOLJNI.

Dunaj, 26. aprila. »Neues Wiener Abendblatt« pravi k skleptom včerajšnje londonske konference, da se sicer zagotavlja, da je Črna gora inoficijsko izjavila, da je pripravljena odjenjati, da pa oficijsko o tem ni nič znanega. Avstro-Ogrska se ne bo dala od takih manevrov prevarati. Ako poslaniška konferenca v ponedeljek zopet nič odločnega ne sklene, bo Avstro-Ogrska na lastno pest postopala.

NOVA EVROPSKA KOMPLIKACIJA.

Cetinje, 26. aprila. Tu se govori, da se namerava bivši poveljnik Skadra Essad paša proglasiti za kneza Albanije.

VELESILE NADALJUJEJO SVOJE SKUPNE KORAKE.

Sofija, 26. aprila. Za danes ali jutri se pričakuje kolektivnega koraka poslanikov velesil v svrhu mirovnih preliminariev, ki se bodo sklenili najbrž v Londonu. Isti korak store velesile v Carigradu. Preliminarni mir naj bi po mnenju velesil obsegal le določitev meje v Traciji, demobilizacijo in eventualno izmenjavo vjetnikov, vse drugo naj bi bilo pridržano konferenci poslanikov v Londonu.

MED SRBIJO IN ČRNO GORO DOSEŽEN SPORAZUM.

Belgrad, 26. aprila. Glasom poročil iz Belgrada se je doseglo najpopolnejše sporazumenje med Srbijo in Črno goro in nubenega dvoma, da bosta v bodoče obe državi v zunanji politiki nastopali popolnoma enotno. Misli se na najožjo zvezo med obema državama, kar izhaja tudi iz besed črnogorskega finančnega ministra Drljevića, ko je nagovoril manifestujočo množico o priliki padca Skadra. Rekel je med drugim: »Naj bodo te pridobitve na srečo obeh istokrvnih vladarjev in temelj za spojitve dveh srbskih dežel.«

SRBSKO-BULGARSKI SPOR.

Sofija, 26. aprila. Oficiozni »Mir« izjavlja, da je srbsko-bulgarska pogodba zelo jasna in točna; Bulgarija se je pogodbe do pičice držala in je storila še več kakor je bila dolžna, nasprotno pa Srbija ni storila nič več kakor je bila dolžna. Oficijski srbski krogi so dolžni, da že enkrat napravijo konec razburljivim vestem, ki morejo Srbiji samo škodovati. Ako je Srbiji kaj na tem, da varuje svoj ugled, naj izpolni, za kar se je po pogodbi zavezala. — »Bulgarija« piše, da je Srbiji za njen obstanek nujno potrebno prijateljstvo z Bulgarijo. Delovanje onih, ki v Srbiji delajo proti Bulgariji, je za Srbijo pogubno. Srbija nima niti pravice, niti moči, da bi izpremenila srbsko-bulgarsko pogodbo. Srbija zastoj računa na pomoč Rusije.

ZANIMIVOSTI SRBSKO-BULGARSKO POGODBE.

Belgrad, 26. aprila. »Štampa« piše med drugim, da Bulgari zato nočejo objaviti pogodbe s Srbijo, o kateri sicer toliko govore, ker je v pogodbi neka obveza Bulgarije, ki bi, če bi prišla na dan, zelo skali prijateljsko razpoloženje Dunaja nasproti Bulgariji.

BALKANSKA ZVEZA MORA OSTATI SKUPAJ.

London, 26. aprila. (Reuter.) Grški mirovni delegat Koludis je izjavil, da so vesti o srbsko-grški konvenciji proti Bulgariji absolutno neresnične. Grčija je odklonila še nedavno predlog Turčije, da bi se z njo zvezala. Grčija ostane Bulgariji, Srbiji in Črni gori zvesta. Balkanska zveza je po miru s Turčijo še bolj potrebna nego je bila dozdaj. Grčija bo vse storila, da se eventualni konflikti poravnajo.

ZAKAJ SE JE TURSKI POSADKI DOVOLIL PROST ODHOD ?

Belgrad, 26. aprila. Tu se govori, da je kralj Nikola dovolil turški posadki iz Skadra prost odhod zato, da dokaže, da mu ni do zarobljevanja, ne do tega, da se ta vojska ustavi v Albaniji. Na vsak način bi tudi prehanjevanje tolikih vjetnikov za Črno goro bilo veliko breme. Končno pa Črnogorci niso hoteli zavlačevati predaje mesta. Sicer je pa dejstvo, da gre turška vojska iz Skadra v Albanijo, popolnoma v smislu ruskega predloga, da ostani Albanijski pod turško suvereniteto. O Essad paši

in njegovi vojski se bo najbrže kmalu kaj več slišalo, ker je znano, da Essad paša in Džavid paša nista prijatelja, pa tudi večina albanskih begov ne mara Essad paše. Sedaj naj Evropa gleda, da napravi red v Albaniji.

BLOKADNO LADJEVJE POMAGA PRI VKRCAVANJU SRBSKIH ČET V MEDOVI.

Belgrad, 26. aprila. Poroča se, da se vkrcavanje srbskih čet izpred Skadra v Medovi jako počasi vrši. Pri vkrcavanju pomagajo tudi blokadne vojne ladje, zlasti angleške.

SRBIJA PROSILA AVSTRO-OGRSKO ZA PREVOZNE LADJE ?

Belgrad, 26. aprila. Tu se govori, da se je Pašić obrnil na avstro-ogrsko poslanika Ugrona s prošnjo, da bi pri svoji vladi izposloval večje število ladij za hitrejši prevoz srbskih čet izpred Skadra v Solun, ker Grška nima dovolj prevoznih ladij na razpolago.

LAŠKI DIJAKI PRIPRAVLJAJO VELIKO MANIFESTACIJO ZA ČRNO GORO.

Rim, 26. aprila. Laški dijaki organizirajo za danes veliko manifestacijo za Črno goro pod pretvezo simpatij za kraljico Jeleno. Oficiozna »Tribuna« pravi, da razume plemeniti nagib te demonstracije, da jo pa iz političnih razlogov odločno odsvetuje. Laška javnost naj svoji visoki kraljici v tem heroičnem in tragičnem momentu v zgodovini njene plemenite rojstne zemlje svoje simpatije molče izkaže.

MANIFESTACIJA ZA ČRNO GORO V PERUGIJI.

Perugia, 26. aprila. Tu se je vršila velika manifestacija za Črno goro. Na univerzi so govorili za Črno goro rektor Calvacati in profesorja Inamorati in Pisenti. Dijaki so privedli obhod po mestu s črnogorsko trobojnico na čelu. Karabinjeri so dijakom vzeli zastavo, ki so jo pa zamenjali z neko kinematografsko reklamno sliko, ki je predstavljala črnogorskega vojaka s črnogorsko zastavo. Policisti so sliko raztrgali. Župan je na občinski hiši razobesil črnogorsko zastavo.

VLADA PROTI LASTNEMU LISTU !

Zagreb, 26. aprila. Hrvaška vlada je uvedla proti člankarju vladnega lista »Narodne Novine«, ki je proslavljal padec Skadra, disciplinarno preiskavo in napoveduje, da ga bo »drakonično« kaznovala, obenem izjavlja, da dotični članek perhorecira.

BORZA.

Dunaj, 26. aprila. Predborza je bila bolj slaba, opoldanska borza prijaznejša.

PRAGA HOČE PROSLAVITI TRIPLETENTENTENTO IN BALKANSKO ZVEZO.

Praga, 26. aprila. Mestni odbor za imenovanje ulic je sklenil imenovati tri ulice okoli mestnega poslopja po Londonu, Parizu in Peteburgu, tri druge ulice pa po imenu glavnih mest slovanskih balkanskih držav.

× × ×

AVSTRIJSKE NOTRANJE RAZMERE.

Dunaj, 26. aprila. Češki socialni demokrati so danes od Stürgkha zahtevali, naj skliče državni in češki deželni zbor. Stürgkh je odgovoril, da se bo državni zbor sklical, ako se pogajanja zaradi gališke volilne reforme ugodno razvijejo. Skliče se tudi češki deželni zbor na kratko zasedanje, ako bo mogoče, in se bo vzelo pri tem v pretres tudi vprašanje volilne reforme na Češkem.

ZBORNICA.

Dunaj, 26. aprila. Zbornica se morebiti zbere 15. maja.

NOVI DUNAJSKI NADSKOF.

Dunaj, 26. aprila. Cesar je danes zaprisegel novega dunajskega nadškofa Pifflla.

ZAKON NADVOJVODINJE IZABELE.

Dunaj, 26. aprila. Zakon nadvojvodinje Izabele s princem Jurjem bavarskim je razveljavljen. Nadvojvodinji se vrnejo zopet vse pravice kot članici cesarske rodbine.

PROCES PROTI KUNSCHAKU.

Dunaj, 26. aprila. Proces proti Pav-schaku, morilcu poslanca Schuhmele-ja, se vrši dne 19. in 20. prihodnjega meseca.

SLEPAR, KI JE SLEPARIL LJUBLJANSKE TRGOVCE IN OBRATNIKE, PRIJET.

Dunaj, 26. aprila. Onega neznanca, kateri se je imenoval Karam in je izvršil pod tem in drugimi različnimi imeni v Ljubljani in Beljaku ter drugih mestih monarhije velike sleparije, prijela je policija v Monakovem in bo istega skoro gotovo izročila roki pravice avstrijskih oblasti.

Opomba uredništva: Znano je, da se je lansko leto pod imenom Karam oglašil neki orientalec, češ, da hoče graditi veliki hotel v Kairi in da potrebuje za istega opravilo vrednosti kakih 50.000 K. Oglašil se je pri gg. Črnetu in Mathianu.

Njegove trditve, da je bogataš, so bile seveda neresnične, kar se je šele pozneje do-gnalo. Ker je Karam le slabo govoril nemški, vzeti je moral tolmača za francoščino, katere je Karam zmožen. Nastop njegov je bil siguren, fin, tako da se ni čuditi, da mu je bilo možno poštene ljudi prevariti. Izvabil je pod pretvezo, da brzojavno pričakuje denarnih sredstev, gospodu Črnetu znesek 400 K, dočim se mu enaka namera pri g. Mathianu ni posrečila. Svoje sleparije je poizkusil tudi pri drugih trgovcih. Letošnjo spomlad se je prikazal Karam v Beljaku in hotel na isti rafiniran način izvabiti gotovo svoto denarja; ker pa se je dotičnik, kateremu se je približal, brzojavno informiral, je čutil Karam potrebo, pobeogniti dalje. Karam je bil v eni zadnjih števil »Interesantes Blatta« kot »Wer weis etwas?« naslikan, in glej, prijeli so ga v Monakovem kot mednarodnega goljufa, ki bo, ako ga bavarske oblasti izroče avstrijskim sodiščem, lahko študiral razliko med egipčansko in avstrijsko pravico.

SLOVENEK OBEŠEN V AMERIKI.

Pittsburg, 26. aprila. Tu so obesili 21 let starega Franceta Malija, ki je ustrelil 38 let starega rojaka Franceta Bezeka po naročilu njegove žene, s katero je imel razmerje. V noči pred usmrtitvijo je Mali celo noč ob luninem svitu stal ob oknu svoje celice in gledal na vislice pod oknom. Pred vislice je prišel oblečen v novo črno opravo. Obešanje je trajalo okoli 14 minut.

SMRTNA KOSA.

Trst, 26. aprila. Tu je umrl 80 let stari administrator »Triester Zeitung« Anton Vičič, zaveden Slovenec.

Bombni napad na mestno hišo v Newcastlu. Sufragetke so poizkusile z bombo pognati v zrak mestno hišo v Newcastlu. Bomba je pa le malo škode napravila.

Štajerske novice.

Š Uspeh hujskarije »Svobodne šole«. Ko se je v petek, 25. t. m., pomikala iz mariborske bazilike Matere milosti Markova procesija čez Sofijin trg in Šilerjevo ulico v stolno cerkev, je par negodnih mladčev, očitno gojenci nekega mariborskega srednješolskega zavoda, izustilo par sramotilnih klicev in se glasno krohotalo goreči molitvi vernikov. Ko se je procesija vračala okrog 8. ure nazaj v baziliko, so zopet nekateri srečujoči pobalini sramotili udeležence. Posebno so psovali gojenke samostanske šole in spremljajoče čč. sestre. Kje so neki bili »žilavi« in »vestni« mariborski policaji, ki so zadnjič s tako veliko skrbjo tekali za vozom slovenskih fantov, ki so se na okinčanem vozu vračali z naborom v Pesnico?

Ljubljanske novice.

Ij Pripravniki Dom«. Opozorjamo na jutrišnji občni zbor tega društva, ki se vrši v konferenčni sobi. Začetek ob pol 12. uri dopoldne.

Ij Majski obhod socialnih demokratov dne 1. maja po Ljubljani je državna policija prepovedala.

Ij Jurjevanje na Ljubljanskem gradu. Današnja številka »Dneva« vabi ljubljansko meščanstvo na jutrišnje jurjevanje na Gradu na sledeč način: »Kakor vsako leto prirede šentpeterski ter šentjakovski-trnovski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda v nedeljo na Ljubljanskem gradu jurjevanje v prid glavnih družbi. Ta prireditve je prva velikanska pomladanska ljudska veselica na prostem in obeta letos izrednih zanimivosti in zabav. Šentjakobsko-trnovski podružnici sta namreč od balkanskih zmagovalcev dobili dovoljenje, da smeta priti Zekki paša in Šukri paša na jurjevanje. Ložirala bosta ta dva moža v prostorih omenjene podružnice. Zekki paša, ki se po slovensko imenuje Cekar paša, bo imel seboj cel harem odalisk, krasotic brez primere. Ker bodo te »device« precej v pomanjkljivi toaleti, bo vstop dovoljen samo odraslim, da si ogledajo to za Ljubljano izredno novost in zanimivost!« To je torej najnovejša reklama za privabitev liberalnih udeležencev na prireditvah šolske družbe sv. Cirila in Metoda. Včasih so imeli komedijantarji pred svojo barako kakega medveda za reklamo, da je renčal, pisali teh reklam pa nameravajo razstaviti trop napol oblečenih žensk! Liberalci so padli torej že tako daleč, da računajo in trkajo na najnižje in živalske nagone svojih somišljenikov, da jih zboznajo na grajsko jurjevanje. Čudimo se zlasti ljubljanskim damam, da puste, da se priobčjuje v listih taka škandalozna in žensko čast tako zasramujoča reklama. O ljudeh, ki jih bo pa jutri na grad vlekla taka reklama, pa ni izgubljeni nobene besede!

Ij Zapiranje trgovin. Čudno je dirnila vladna odredba prizadete sotrud-

niške kroge. Vsi petenti in vsa mesta, ki jih je vlada bila vezana za mnenje vprašati, so se izrazili za zgodnejše zapiranje, zdaj pa taka odločitev. Kakor je videti, je res škoda, da je zakon dopustil temu faktorju, da odločuje za zapiranje trgovin po posameznih krajih, saj ne kaže nobenega zmisla za kakšne socialne zahteve. Vlada bi se bila lahko na to ozirala, da oni drugi zakon, ki določa za trgovske sodruidnike nepretrgani enajsturni nočni počitek, ne bo nikdar pri nas upoštevan, če se bo tako naprej delalo. Če bi se bila določila pri špeceriji vsaj sedma ura zjutraj in osma zvečer za odpiranje in zapiranje, bi bila ona stvar mehanično rešena. Zdaj bomo pa videli, kaj bo s tem in kdo bo kaj hotel narediti! — Dalje se nam pa celo zdi, da vladna odločba sploh ni niti v zmislu zakona; zakon vendar pravi, da naj se to zapiranje uredi po krajevnih razjemrah. Ko bi bila vlada magari samo to v svoji določbi ugotovila, kar so trgovci do zdaj redno ali pa po večini sami prakticirali, bi že bilo bolje, vsaj v nekaterih strokah. Čemu naj bo n. pr. za železne in manufakturne trgovine pol 8. ura za zapiranje, ko se ti trgovci sami skoro brez izjeme drže sedme ure; o železarijih nam je celo znano, da so pred časom sklenili sami med seboj razgovor za sedmo uro. Čemu potem vlada tega kar priprosto v svojo odločbo ne prenese? Saj bi se to vendar reklo: Ozirati se na krajevne razmere! Dalje se pa tudi pri špeceriji večina tvrdi drži že osme ure, vsaj kar jih je solidnejših in starejših. Razen tega določa tudi zakon o zapiranju trgovin, da mora vlada, predno izda odločbo, povprašati za mnenje med drugimi faktorji tudi pomočniški zbor dotičnega kraja. Kdaj pa je vlada to sploh storila? Morda bi bilo dobro, če bi se za to kak naš poslanec pobrigal. Sicer pa se mora to-le gotovo izvesti: tam, kjer so trgovski pomočniki, naj se jim brezpogojno da kar je zakon že davno zanje ukazal, posamezni trgovci pa odpirajo in zapirajo zase kakor hočejo.

Ij Osebnost. Bivši minister Henrik vitez pl. Wittek je dne 24. t. m. v spremstvu dvornega svetnika grofa Chorinskega na magistratu ogledal načrte arhitekta Kellerja o zgradbi obrežja ob regulirani Ljubljani. Podobna pojasnila so dajali gg.: nadsvetnik Pavlin, stavbni komisar Prelovšek in stavbni vodja inženir Orel. Vitez pl. Wittek se je o načrtih jako priznalo izrazil.

Ij Slovenski gost na zagrebškem gledališkem odru. Dne 24. t. m. so na zagrebškem gledališču peli opero »Faust«. Vlogo Mefista je pel kot gost Slovenec g. Josip Križaj. »Obzor« piše o njegovem nastopu: G. Križaj ima močan, zvonek in svež glas, poje z izredno lahkoto in igra z veliko plemenitostjo; tudi njegova zunanost je prijetna. Takoj v prvem dejanju je osvojil poslušalce.

Ij Državni izpit za učitelje petja na srednjih šolah in učiteljskih je napravil pred c. kr. izpraševalno komisijo za glasbo na Dunaju tukajšnji mestni učitelj Pavel Gorjup.

Ij Hiše ob strugi Ljubljane pokajo. Vsled zabijanja pilotov in poglobljanja struge so pričele kazati neke hiše od Frančiškanskega do Hradekega mostu razpoke. Na hiši »Matic Slovenske« so se pojavile razpoke od strehe do tal. Včeraj je bila v hiši komisija, ki si bo vsak dan ogledala, ako se razpoka razširi, da pravčasno prepreči eventualno nevarnost. Nevarnejše so razpoke na Naglasovi hiši. Nujno je treba dela v strugi Ljubljane pospešiti.

Ij Boj za voz med topničarjem in stražnikom. Danes ponoči je policijski stražnik v Šelenburgovi ulici opazil, da od kazine sem vozi enovprezni, nerazsvetljeni voz. Enkrat je bil voz na desni, enkrat na levi strani Šelenburgove ulice. Ker stražnik take vaje tudi ponoči ne sme dovoliti, je pogledal, kdo je ta čudni voznik. Na kozlu je sedel topničar, ki je bil vinjen in si je na ta čuden način hladil prevročno glavo. Stražniku je rekel, da se piše Prepeluh in še pristavil: »Saj ste dober dečko, vem, da me ne boste naznanili.« Stražnik pa ni mogel pustiti na cesti pijanega topničarja z vozom, kar je topničarja silno razjezilo. Topničar je pogledal konja, da bi ušel stražniku, stražnik je pa odzadaj skočil na voz. Topničar je poizkušal stražnika pahniti z voza; ker ga ni mogel, je potegnil sabljo in hotel stražnika udariti s sabljo. Stražnik je piskal na pomoč. V tem trenutku je prišel mimo stotnik Kleinoschegg, katerega je topničar tudi hotel obdelati s sabljo. Danes se topničar svoje ponočne vožnje gotovo že kesa. Od svojega truda se bo lahko dalje časa odpočil.

Ij Vojaška godba svira jutri ob pol 12. do pol 1. ure v »Zvezdi«.

Ij Umrli so v Ljubljani: Neža Kamnikar, postrežnica, 72 let. — Nikolaj Čermelj, delavec, 35 let.

Ij Delo pri kanalu nabiralniku na Pogačarjevem trgu zelo naglo napreduje. Ko bodo prišli do vogala hiše meščanske imovine, bodo tu z delom prenehali in začeli na Sv. Petra nasipu. Ko bodo tam gotovi, bodo zopet nadaljevali na ti sponi.

Ij V prisilno delavnico so danes oddali 20letnega postopača Ant. Pichlerja iz Vober pri Velikovu na Koroskem.

Ij Nevarna cvetlica. Na trg prinašajo sosebno še sedaj kmetske ženske razne poljske in gozdne cvetlice, katere imajo stranke potem v sobah. Tržno nadzorstvo je danes dobilo med temi cveticami tudi čemž (Prunus Padus). Te cvetke naj se izločijo in naj jih stranke nikar nimajo po sobah, ker so zelo strupene, tedaj zdravju škodljive. Čimž ima v sebi precej pruske kisline (Blausäure), ki se prištevata najhujšim rastlinskim strupom. Po čimževem vonju rada boli glava, zauživanje sadu pa povzroči drisko in bljuvanje. Otroci pa po njem sploh lahko nevarno obole. Raste po gozdih in močvirjih.

Ij Tržno nadzorstvo je danes zopet preiskalo na trgu mleko, jajca in mlekarsko posodo. Mleko je bilo v enem slučaju zasirjeno in so ga tržni organi zliji proč. Tudi štiri posode so bile zaplenjene, ker so bile umazane in zarjovele. Jaje je bilo preiskanih 950, med katerimi so bila 4 pokvarjena. Krompirja je bilo danes na trgu 35 voz in se je prodajal po 6 K 100 kg. Tudi kumar je bilo osem komadov, katere so se prodajale po 2 K. Domače solate je bilo dovolj, tržaška se je pa podražila.

Ij Na cesti onemogla. Včeraj je prišla v Ljubljano 24letna služkinja Frančiška Kisovčeva iz Poljan nad Škofjo Loko ter tukaj prenočila. Danes zjutraj je hotela iti v porodnišnico, a je v Gradišču onemogla. Poklicali so rešilni voz, s katerim so jo odpeljali v deželno bolnišnico.

Ij Gremij trgovcev je na svojem občnem zboru dne 6. aprila t. l. sklenil, da mora vsak učni gospodar zahtevati pri sprejemu vajenca ali vajenke v uk zdravniško izpričevalo. To izpričevalo je predložiti pri vpisu vajenca ali vajenke gremiju v vpogled. Ta sklep je za učne gospodarje osobite važnosti, ker bodo na ta način zagotovljeni, da so sprejeli v uk zdravo osebo. Zato pa tudi načelstvo gremija trdno pričakuje, da se bodo vsi učni gospodarji držali tega sklepa, da ne bo potreba postopati proti njim v zmislu § 24. gremijskih pravil.

Primorske vesti.

p Novo stranko snujejo liberalci na Goriskem. V četrtek se je imelo vršiti nekako ustanovno zborovanje. Prišlo pa je le 20—30 starih liberalcev, vsi drugi so že obupali nad seboj in nad pametjo liberalnih voditeljev.

p Lazaristi v Mirnu pri Gorici. Na Gradu pri Mirnu se naselijo oo. lazaristi. V četrtek 24. t. m. se je položil temeljni kamen samostanu. Pri tej slovesnosti so zastopali red: predstojnik provincije č. g. Edvard Rech iz Gradca, prokurator E. He-

Zdravi, močni zobki prodro brez bolečin.

Razvoj malih otrok v starosti dojenčkov se izredno pospeši z rednim zavzivanjem lahko prebavljive in redilne Scottove emulzije. Pred vsem se pa izkaže učinek tega izbornega krepljivega sredstva za otroke še prav posebno v dobi, ko imajo dobiti zobke. Scottova emulzija vsebuje namreč za rast zdravih in močnih zob tako potrebne apnenčeve soli. Malčki ostanejo vedno živahni in niti najmanj ne občutijo kakšnih bolečin, ko imajo dobiti zobke.

Scottova emulzija se lahko jemlje v vseh letnih časih in njena učinkujoča moč je neizpremenljiva; seveda mora biti zato prava Scottova emulzija in nikakoli ponaredba.

Cena originalni steklenici je 3 K 50 v. Dobl se v vsaki lekarni. Kdor pošlje 50 vin. v zameno na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H., Dunaj VII., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu i posiljatev potom lekarni za poskušnjo.

DOMINO-MARGARINE

vedno sveža v zalogi pri:
Brata Kobe, Novomesto

1140

Zobna krema
KALODONT
Ustna voda

ger in č. gosp. dr. Zdešar iz Ljubljane. Na predvečer v sredo je bil Grad slavnostno razsvetljen.

p Slovenski zrakoplovec ponesrečil v Berolinu. Gorški »Novi Čas« ima naslednjo novico: V Cerkno je dospela iz Berolina brzovajka, da se je tam ponesrečil in padel z zrakoplova naš rojak gosp. Viljem Peternej, ki je pred letom stopil v krog Zeppelinovih učencev ter se posvetil zrakoplovstvu. Vendar poškodbe niso smrtonosne.

p Poveljstvo tržaške brigade. Včeraj, v petek predpoldne je zapustil nanovo imenovani poveljnik 22. domobranske divizije gm. Henrik vitez Kraus-Elislag Trst in se je napotil v Gradec, kjer nastopi svojo novo službo. Od njegovega stanovanja blizu južnega kolodvora so mu do kolodvora tvorile špalir čete tržaške posadke. V četrtek zvečer je bosanska vojaška godba priredila svojemu poslavljajočemu se brigadirju podoknico. Novi brigadir v Trstu postane polkovnik pl. Hinke.

p Samoumor vojaka. V gozdiču ob cesti v Bane pri Trstu so našli v petek jutro infanterista s prestreljeno glavo. Pri mrtvecu je ležal revolver. Vojak je že ležal dva ali tri dni v gozdiču, dognali pa še dosedaj niso njegove istovetnosti.

**: Novi modeli 1913 :
Uzorne konstrukcije
iz brezhibnega materiala
in nedosežne popolnosti.**

Brezobvezne ponudbe pošilja zastoj:

Laurin & Klement

rovarna avtomobilu
Mlada Boleslav

Zastopnik: Ivan Laure, Celovec.

Cenejša kava
(dokler je kaj zaloge)

85 v	80 v
1/4 kg Brasil I	1/4 kg Brasil II
žgana	žgana

v filijalki

Julija Meinl

uvoz kave.

Filijalka:

Ljubljana, Šelenburgova ul. 7.

Automatična past za podgane

K 4.— za miši K 2.40. ujam brez nadzorstva do 40 komadov v eni noči, ne zapuste nikakega duha in se zopet same nastavijo. Past za ščurke »Eolipse«, ujam na tisoče ščurkov v eni noči, a K 2.40. — Razpošilja po povzetju.

Povsod najboljši uspehi.

J. Schüller, Dunaj III., Krieglberg 6/II.

1188 Mnogo pohvalnih in priznanih pisem.

Izurjen najemnik ali najemnica
se sprejme takoj za neko 1288
kopališko restavracojo.

Vprašanja na posredovalnico za službe
T. Novotny, Dunajska c. 14, Ljubljana.

Sprejemem
vajenca za pekovo obrt

pridnega in poštenega fanta, najraje z dežele. Ponudbe na upravnistvo Slovence pod šifro „Priden in pošten 1283“.

STOLWERCK
ZLATO

najnovejša čokolada

Neprekosljiva v kakovosti in kupni vrednosti.

Poslano.

1237

Društvo zdravnikov kot organizacija zdravnikov na Kranjskem

V zadnjem času se množe slučajji, da se v časnikih, da celo v posmrtnicah priobčujejo zahvale zdravnikom za požrtvovalno in uspešno lečenje. Odbor društva zdravnikov je vsled tega primoran opozoriti, da so take javne zahvale po enodušnem naziranju vseh zdravniških organizacij stanu nepriemerne. Ugledu zdravnikov nikakor ne koristijo, nasprotno mu morejo le škodovati, ker vzbujajo sum, kakor da bi se zdravniki skrivali za neko indirektno reklamo in se z njo identificirali. Če se je zdravnik z uspehom in požrtvovalno posvetil svojemu bolniku, je storil le svojo dolžnost. Velecenjeno občinstvo torej prosimo, da v interesu ugleda zdravniškega stanu v bodoče opušta vsaktero javno zahvalo.

Za odbor društva zdravnikov
dr. Démeter Bleiweis-Trsteniški
t. č. predsednik.

Zahvala.

1298

Povodom prebitke izgube naše iskrenoljubljene, srčnodobre in nepozabne soproge, oziroma matere in sestre, gospe

Marije Juvan, roj. Porenta

mi je došlo od vseh strani toliko iskrenih dokazov tolažilnega sočutja, da se mi je nemogoče vsakemu posebej zahvaliti. Zaraditega se čutim dolžan izreči tem potom svojo najprisrčnejšo zahvalo vsem, ki so mi izkazali na katerikoli način svoje sočutje. Zlasti se pa zahvaljujem preč. duhovščini, č. sestram deželne bolnice, vlec. nadučiteljevi gosp. Franji Lavtižarjevi, ki je drago ranjko tolažila ob njeni smrtni uri, vsem dragim sorodnikom, prijateljem in znancem za izraženo sočutje in udeležbo pri pogrebu, vsem darovalcem krasnih vencev, sl. gasilnemu društvu iz Sred. Gameljnov in Rašice ter končno vsem, ki so drago pokojnico spremili k večnemu počitku.

Sred. Gameljne, 26. aprila 1913.
Fran Juvan, žal. soprog in otroci.

Častna izjava.

Podpisani Franc Schöffel odgovorni urednik časopisa »Neue freie Worte« na Dunaju izjavljam, da je odstavek v članku »Das Spiegelbild unserer Gesellschaftsordnung« v štev. 48 časopisa »Neue freie Worte« od 20. septembra 1912 tičoč se g. Frana Petriča založnika Puntigamske pivovarne v Ljubljani izšel brez vednosti podpisanega urednika. Obžalujem v tem odstavku se nahajajoče žalitve, ki utegnejo zadeti čast g. Petriča, ter jih preklicujem kot neresnične, ker sem se o neosnovanosti dotičnih trditev prepričal. Zahvaljujem g. Petriča, da je odstopil od kazenske tožbe proti meni.

Dunaj, dne 11. aprila 1913.

Franc Schöffel

odgovorni urednik in izdajatelj časopisa »Neue freie Worte«.

Tržiške novice.

t Tržiški Orel priredi jutri, v nedeljo, 27. t. m., ob pol osmih zvečer v društvenih prostorih veleznimivo igro »Deseti brat«. Cene običajne.

t Splošna delavska in bolniška podpora blagajna je priredila zadnje nedeljo v gostilni Ruech svojo letno veselico, ki je donesla lep dohodek za onemoglo ude. Odbor si šteje v prijetno dolžnost izreči zahvalo vsem, ki so pripomogli, da se je stanje blagajne precej izboljšalo. Obenem se iskreno zahvaljuje za velikodušno podporo slavnemu deželnemu odboru in Kranjski hranilnici. — K. Ruech, načelnik.

t Zadnje predavanje v društvu je bilo pretekli tork. Predaval je o dušni in telesni vzgoji otrok g. učitelj Vider. Dvorana je bila zopet polna poslušalcev, ki so z veliko pazljivostjo sledili vrvlo zanimivim izvajanjem g. predavatelja. — Letošnjo sezono je imelo društvo blizu 30 predavanj, pri katerih so se obdelovali najrazličnejši predmeti. Pri vsakem predavanju je bilo do 100, včasih tudi 200 do 300 oseb. — V septembru se bodo zopet pričela.

t Umrl je v Bistrici trgovec in posestnik g. Jožef Brejč. Prepeljali so ga na tržiško pokopališče. R. I. P.

Idrijske novice.

i Vincencijeva družba ima tudi letos precej siromakov podpirati. Zato je zelo livaležna prijateljem, ki ji pomagajo. Iskreno zahvalo izreka gosp. rudniškemu nadzdravniku dr. J. Števeraku, ki ji je zopet naklonil lep dar v znesku 15 K.

i Glede šolstva v Idriji imamo marsikako željo. Da se o njih pogovorimo, je katoliško politično društvo za idrijski sodni okraj priredilo javen društveni shod, ki bo v nedeljo, 27. aprila ob 4. uri popoldne v Didičevi dvorani.

i O reformi pri naši realki se veliko govori. Splošno se trdi, da bi se storili koraki v najkrajšem času, da se spremeni učni načrt v toliko, da bo imela isti uspeh kakor gimnazija. Privzel bi se pouk v latinščini in zadnje leto v modroslovju, zato pa geometrično risanje skrečilo. V četrtek ima poseben odsek o tem posvetovanje, na večer je pa sklicana občinska seja. Naša stranka se pa v nedeljo na javnem shodu o tem razgovarja. Ze sedaj puste nekateri bolj imoviti starši posebej poučevali sina-realca v latinščini, da ima po končani srednji šoli pristop na celo univerzo. Za one, ki bi v petek hoteli študirati grščino, se bo preskrbelo, da si bodo tudi v grščini pridobili toliko znanja, kolikor za ta oddelek univerza zahteva. Gotovo bodo vsi brez razlike strank glasovali, naj se naša realka reformira in približa gimnazijskemu pouku.

Vojska na Balkanu do premirja — vseh 13 seštkov — se dobi sedaj v krasni originalni vezavi in stane 7 K 20 vin. Platnice v platnu vezane knjige diči večbarvna umetniška slika, ki slikovito predčuje vse grozote krvave vojske. Krasna zunanja oprema združena z zanimivo vsebino, katero pojasnjuje premnogo lepih slik, daje delu res ono impozantnost in vrednost, katero zasluži. Boji po premirju — padec Janine, Odrina in Skadra izidejo v kratkem v posebnem dodatku, ki bo tudi vezan na razpolago. »Vojska na Balkanu« je zgodovinsko delo kot ga nimajo drugi narodi in katerega si je dolžan nabaviti vsak Slovenec.

»Katoliška Bukvarna« v Ljubljani.

Pri zdravljenju srčnih bolezni se mora ozirati principiarno na redno odvajanje. Iz zelo tehtnih vzrokov se ne sme to storiti morda z dravtičnimi sredstvi. Naravna Franc Jožefova grenčica uredi z gotovostjo kakor tudi z nežnim učinkom prebavo nedosegljivo dobro. »Franc Jožefova grenčica«, piše prof. Leidesdorf, »se razlikuje od drugih podobnih voda zlasti v tem, da učinkuje že v majhni količini in tudi po daljši rabi brez vsakih škodljivih posledic.« — Pristna Franc Jožefova grenčica se dobi v vsaki lekarni, boljši drogeriji in v prodajalnah rudniških voda. Ravnateljstvo in razpošiljalnica v Budimpešti.

Revmatični občutki v sencih, ramah ali rokah, ki nam kale nočni mir, so večkrat vzrok ravno nepopolni zobje. Z racionalnim negovanjem ust in čiščenjem zob pred spanjem s Sargsovim Kalodontom si obvarjemo zobe zdrave in se na ta način izognemo omenjenim revmatičnim prikaznim.

Po zatrdilu najboljših zdravnikov je čisto naravna Matonijeva Giesshübler kislava voda izvrstno zdravilo pri bolnih na ledicah in mehuru in proti vsem katarhalnim boleznim dihalnih in prebavnih organov.

60 kron tedenskega zaslužka

ali 50—60% provizije zasluži vsaki, ki prevzame razprodažo mojega svetovnoznane blaga, med tem zadnje novosti in brezkonkurenčnih turistijskih predmetov. Lahko postrežem z dokazi originalnih naročil, da je mnogo mojih zastopnikov zaslužilo tam, kjer se je blago uveljavilo, več kot 35 K na dan. Pojasnila zastopnj. Zastopstvo se podeli kot glavno kakor tudi kot stransko opravilo. Zadostuje, da se vpraša po dopisnici. Carina se odobri. 1277

L. Reeh, Hachenburg, Deutschland.

Na mesečne obroke

lahko kupite pri meni vsakovrstne slike od 8 do 100 kron, nadalje vseh vrst pohištvo ter vsakovrstne šivalne stroje in kolesa. Pošljite Vaš naslov na Franc-a Pušnik, Rožna dolina pri Ljubljani. 1246

Stanovanje

s 3 sobami 1293

za dve solidni dami se išče za takoj.

Sanatorium Emona v Ljubljani, Komenskega ulica 4

Privatno zdravišče za notranje in kirurške bolezni. — Porodnišnica. — Medicinalne kopeli. Lastnik in šef-zdravnik: Dr. Fr. Derganc, primar. I. klr. odd. dož. boln.

Garnitura

1295

dobro ohranjena, svileni, se proda po ceni radi pomanjkanja prostora. Ogleda se v Nunski ulici št. 21, pritlično desno.

Tovarna strojev išče trgovskega potnika

zmožnega slovenščine in nemščine za Gorenjsko. — Začetkom proti proviziji, ob zadovoljnosti proti stalni plači. Ponudbe: Dobra moč, veliki zaslužek 1300 na upravnistvo tega lista. 1300

Oprava

za več sob, med tem tudi masivna za spalnico in več drugega se takoj proda v Slomškovi ulici št. 13, I. nadstropje, desno. 1297

3 pomočnike pridne delavce, tudi za vodovodna dela in konstrukcije proti 1 vajenca pod zelo ugodnimi pogoji sprejme takoj trdka

Jakob Malenšek

Železokonstruktorska delavnica v Boh.-Bistrici. Službenemu občinstvu priporoča tudi svojo patent »Bobis« praktično železno napravo in korita za moderne hleve in svinjake. 1301

Lokal za trgovino

se odda za avgustov termin na Mestnem trgu št. 6. Več se izve pri lastnici ravnotam v 3. nadstropju. 1287

Išče se mala dobra trgovina

z mešanim blagom na deželi. Nastop takoj ali pozneje. Ponudbe naj se pošljejo pod šifro »K. 1000, 1279« na upravo Slovenca.

Mladenič

mirnega in poštenega obnašanja, ki je dovršil četrti gimnazijski razred išče službe v kakšni pisarni ali zavodu. — Ponudbo na upravnistvo »Slovenca« pod šifro »Mladenič«. 1294

Izjava.

Podpisana zadruga, naznanja sl. občinstvu, da je gospod

Karol Jurman,

optik v Šelenburgovi ulici v Ljubljani

član iste zadruga, tedaj ima tudi pravico z dokazanim učenim in pomočniškim izpričevalom in preizkušnjo pred oblastveno obrtno komisijo s prav dobrim uspehom, izvrševati popolno optično obrt in vse v stroko spadajoče izdelke.

Zadruga urarjev in optikov v Ljubljani. 1306

Večja tvornica na Hrvaškem išče zmožnega komptoarista.

Zahteve: kristijan, samec, starost 22 do 28 let, razločna pisava, točno delo, kakor tudi popolno znanje slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi.

Reflektira se samo na zmožno, zanesljivo delavno moč.

Ponudbe s sliko na upravo tega lista pod »A. B. 1913/1296.«

KOLESARJI.

Ako si hočete prihraniti znatnih nepotrebnih izdatkov, tedaj ne kupite in ne naročite nikjer koles ali kolesarskih potrebščin, dokler ne poznate naših cen za leto 1913.

== najboljši in najcenejši nakup ==

pri trdki

Karel Čamernik & Ko. Ljubljana,

Dunajska cesta 9—12.

Specijalna trgovina s kolesi, motorji, avtomobili in posamezni deli. — Mehanična delavnica in garaža.

Odgovor

Franu Grossu, vpokojenemu nadučitelju na Loku pri Trzinu, na njegovo »Poslano«, v »Slovenskem Narodu« z dne 15. aprila 1913, št. 85.

Na Vaše »Poslano« v »Slovenskem Narodu« z dne 15. aprila 1913, št. 85, naslovljeno na moje ime radi Vaše žene Alojzije Gross predvsem izjavljam, da je, v kolikor se tiče moje osebe, popolnoma neresnično. To mi bode že radevolje vsakdo verjel, kdor Vas le malce pozna, bodisi osebno, bodisi po pripovedanju. S ponosom povdarjam, da sem glede svojega zakonskega življenja čist in nikdo mi ne more niti najmanjšega madeža očitati.

Kar navajate o moji zasebni obtožbi proti Vam radi dopisa z dne 14. aprila 1912 na županstvo občine na Viču, in o izidu iste, je vse izmišljeno in ne odgovarja resnici.

Županstvo na Viču mi je pokazalo Vaš dopis z dne 14. aprila 1912 šele 14. junija 1912 in mi na moje zahtevo izdalo takoj prepis istega v svrhu, da vložim proti Vam zasebno obtožbo radi razžaljenja časti, katero obtožbo sem podal na sodni zapisnik takoj drugi dan, t. j. 15. junija 1912. Na dan razprave sem bil na sodnji, kjer sem dolgo čakal na razpravo. Prosil sem gospoda sodnika Nagodeja, da bi kmalu prišel na vrsto, na kar mi je gospod sodnik odgovoril, da je cela zadeva zastarana in da iz tega itak ne bo nič, radi česar naj grem kar domov.

Nisem še odšel iz sodnega poslopja, poklicali so me ljudje nazaj, češ, da smo bili klicani in da ste odšli Vi v razpravno dvorano. Ko sem jaz stopil v razpravno dvorano, smuknili ste iz iste kolikor so Vas noge nesle. Na moje vprašanje, zakaj da se ne razpravlja, odgovoril mi je gospod sodnik, da Vas ni več tu.

Meni se sploh ni bilo trebati česar batti. Pred razpravo pred c. kr. okrajno sodnijo v Ljubljani ste bili zaslišani na moje obtožbo pri c. kr. okrajni sodnji v Radovljici. Tu ste namreč izjavili, da dokaza resnice ne bode nastopili in se zagovarjali, da je itak cela zadeva že zastarana. Kar se tiče nadaljnjih trditev, tudi te ne odgovarjajo resnici, zlasti ne trditev, da sem jaz o Vas kaj pripovedoval odvetniku g. dr. Papežu, katerega niti ne poznam.

V Ljubljani, dne 26. aprila 1913.

Luka Jerin,

posestnik in čevljarski mojster pod Rožnikom št. 208.

1303

Redni občni zbor

okrajne bolniške blagajne v Postojni bo dne 4. majnika 1913 ob 8. uri popoldne v občinski pisarni v Postojni.

Dnevni red:

1. Poročilo blagajnika o računskem sklepu za leto 1912.
2. Volitve:
 - a) načelstva, popolnitev treh članov,
 - b) nadzorovalnega odbora (za eno leto),
 - c) razsodišča (za eno leto).
3. Raznoterosti.

Opomba. V slučaju, da občni zbor ob določenih uri ne bi bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal.

V Postojni, dne 23. aprila 1913.

1271

Načelstvo.

Pol zastonj!

Pri mojem obrtu se nabira vsak dan velikanska množina ostankov. Da bi jih kar največ razpečal, sem prisiljen prodajati jih po vsaki ceni. Kdor hoče to priložnost izrabiti in svojo družino za delj časa preskrbeti, naj naroči za

13 K 1 zavoje ostankov

ki vsebuje 1269

40 m raznega blaga

in sicer

zelo lepega dom. kanafasa, močnega oksforda za srajce, najfinejšega cefirja, blaga za obleke in bluze,

belega platna, pisane tkanine itd. Vsi ostanki so I^a kakovosti, pristno barvani in brez napake dolgi 4 do 12 metrov in se da vsled tega vsak ostanek kar najbolje porabiti. Najmanjši odjem 40 m proti povzetju. Pri večjih naročilih 3% popusta.

S. Stein, tkalnica platna, Nachod, Češko

Ruski glas o razdelitvi Makedonije.

Ruski častnik N. Surin se je udeleževal evropske reformne akcije v Makedoniji. Kot dopisnik »Peterburške telegrafne agencije« je od blizu opazoval vojne dogodke na Balkanu. Ob koncu vojske je proučil kočljivo vprašanje o delitvi Makedonije med zavezniki. O tem vprašanju je v »Slavjanskim Izvestijah« napisal temeljit članek, iz katerega navajamo sledeče glavne misli in podatke:

Balkanski zavezniki bi se radi za svoje žrtve kolikor možno obilno odškodovali z novim ozemljem; zato so že nastala načelna nasprotja o delitvi Makedonije, že so se začele raznemati strasti. Grki in Srbi bi radi Makedonijo razdelili po načelu: Vsaka država ohrani ono ozemlje, ki si ga je s svojo armado osvojila. Toda to načelo je popolnoma napačno, krivično in lahko poruši balkansko zvezo. Ozemlje se more pridobiti z zmago, ki je bila izvojevana na popolnoma drugem kraju. Ako en zaveznik razbije celo sovražno armado v silnih pozicijah, drugi pa med tem časom zasede bogata mesta in plodna polja, potem bi bilo popolnoma nesmiselno, ako bi dobil vsak ono ozemlje, ki ga je zasedel. Razvrstitev vojaških čet med vojsko je stvar vojnih načrtov; kdor bi te pomešal s politiko, ta bi dokazal, da ne razume niti enega niti drugega. Armada, ki med vojsko ne gleda na to, da bi pomagala zavezniku, ampak da bi zavezniku odtrgala kos zemlje, izpreminja zavezno pogodbo in ne zasluži nagrade.

Skrb, da se ohrani ravnotežje, je lahko merodajna med sovražnimi državami, ne pa med zavezniki. Ker je Bulgarija v balkanski vojski sama postavila na bojišče toliko vojske, kakor Grki in Srbi skupaj, ter razbila dvakrat večjo vojno silo, kakor oba druga zaveznika skupaj, in imela tudi temu razmerne izgube, zato gotovo ne more biti opravičena zahteva, da se ohrani ravnotežje med Bulgarijo in med Srbijo ali Grško.

Osvojeno ozemlje se mora torej razdeliti sorazmerno z delom, ki ga je vsaka država izvršila in sorazmerno z žrtvami. Poskusimo to razmerje izraziti s številkami; navajamo približno okrogle številke, ki niso daleč od resnice. Bulgarija je postavila na bojišče 300.000 mož, Srbija 200.000 in Grška 100 tisoč. Bulgari so razbili 270.000 turške vojske, Srbi 70.000 in Grki istotako 70 tisoč. Bulgari so izgubili 70.000 mož, Srbi 25.000 in Grki 15.000. To razmerje se nekoliko izpremeni, če pomislimo, da je Turčija med premirjem zbrala še 400.000 mož proti Bulgarom; Bulgari so pa med tem časom z novimi nabori dopolnili svoje izgube, torej imamo nad 350.000 Bulgarov proti 370.000 Turkom. Grška je pa s svojim vojnim brodom jem koristila vsem zaveznikom. (Število turške vojske proti Srbom cenil ruski poročevalec morebiti prenizko, a če tudi štejem, da so Srbi razbili 120.000 turške vojske, bi vendar še Bulgari izvršili trikrat večje delo kakor Srbi.)

Glede na Solun je treba pripomniti, da je solunska posadka štela 30 tisoč mož, od katerih je bila približno polovica od onih čet, ki so jih pobili Bulgari pri Kočanih, Džumaji in Demir-Hisarju, polovica pa od onih, kar so jih premagali Grki. Tako bi imeli za zavzetje Soluna Grki in Bulgari enake zasluge.

Ako s temi številkami primerjamo obširnost od zaveznikov zasedenega ozemlja (Bulgarija 56.000 kv. km, Srbi 45.000, Grki 26.000) in ako upoštevamo, da bodo morali Bulgari Turkom odstopiti del zasedene Tracije, potem se očito pokaže vsa krivičnost delitve, ki bi se ozirala na razmerje od posameznih zaveznikov zasedenega ozemlja. Fraza »zemlja, obilita z našo krvjo, mora biti naša«, je samo prazna fraza in ne more biti resna podlaga za delitev ozemlja. Bulgari so pri Čataldži prelivali kri za vse zaveznike in bodo morali naposled še Turkom odstopiti velik kos zemlje, ki je napojena z bulgarsko krvjo.

Iz tega torej jasno sledi, da morajo Bulgari razen ozemlja, ki so ga dejansko sami zasedli, dobiti še del od Srbov in Grkov zasedenega ozemlja. S Srbi je to vprašanje vsaj v glavnih potezah že določeno po pogodbi. Grško-bulgarski spor glede na Solun se bo moral rešiti na narodni podlagi in tukaj je merodajno mesto, da vsa železniška proga Solun-Bitolj teče po bulgarskem narodnem ozemlju.

To so temeljna načela za pravično delitev Makedonije; na ta način se bodo zavarovali življenjski interesi balkanskih narodov. — Tako Surin.

Jesenške novice.

j **Rekurz** zoper novo šolo so mal-kontentje res umaknili. Pač še najbolj pametno, ker je blamaža manjša in škoda za občino tudi. Sedaj pa si menda tovarna pridržuje besedo o velikosti nove šole. Upamo, da bo tovarna svojo besedo dobro premislila, ker bodo stroški za novo šolo itak veliko manjši, nego si jih ona baje predstavlja. Sicer pa mora tovarna pomisliti, da je njena krvava dolžnost, da omogoči svojemu delavstvu priliko za duševno izobrazbo. Sicer se bo pa s pametnimi gospodi, ki imajo dovolj pod palcem, gotovo lažje govorila pametna beseda, nego s petelinji, ki davka in doklad sploh ne plačujejo.

j **Socialne demokratinje** so imele preteklo nedeljo zopet shod pri »Jelenu« na Savi. Govorila je neka ženska iz Ljubljane o ženski organizaciji in volilni pravici, predsedoval je odpadnik protestant Štefan Weiss, tovarniški delavec, poslušalo je pa 22 ženskih in par moških. Govornica je govorila mir-

no, zato so rdeči bratje mrmrali, zakaj ne zabavlja čez »farje«, rdeče sestre pa so dejale, da je bilo kakor ob pogrebnici. Potem pa so sedli in pili s klicem: »Tukaj imamo nebesa, za tam se ne brigamo!« Zapopadek vse modrosti!

j **Kurjega tatu**, ki je bil toliko časa strah kuram in gospodinjam po jeseniški občini, so vendar prijeli. Na stotine perutnine je izginilo v teku leta. Sedaj so prijeli Štefana Huber, tovarniškega delavca na Savi, in njegovo ženo. Mož se izgovarja, da je posebno žena rada jedla in ga nagovarjala k tatvini. Pri njima so dobili cele množine žive in mrtve kure in cel muzej različnega orodja. Oba so odpekljali v kranjskogorske zapore. Gospodinje in kokoši so se oddehnile.

j **Predstava**. Katol. delavsko društvo vabi k predstavi, ki jo priredi jutri, t. j. 27. t. m., ob pol 8. uri zvečer v »Delavskem domu« na Savi. Uprizori se igrokaz v štirih dejanjih »Zloba in zvestoba«. Sodeluje društveni orkester. Vstopnina navadna.

„NUISOL“

od Bergmann & Co.,
Tešin ob Labi

je in ostane slejkoprej nedosežen v presenečenem naravnem barvanju las in brade. Dobi se v svetli, rujavi in črni barvi, steklenica po K 2-50 v lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

SUKNA

Prokop Skorkovský & sin
Največja izbira. Vzor franco. Na željo se napravijo. Čiško. moške obleke tukaj.

HUMPOLEC

MATTONIJEV

GISSHÜBLER

naravna
alkalična kislina

najboljša dijetična in
osvežujoča pijača

preizkušena pri želodčnih in črevesnih ka-farih, obilnih in mehurnih boleznih, katero priporočajo največjavnje zdravniki kot bistveno podpiralno sredstvo

pri karlovovarijskem in drugih kopeliških zdrav-ljenjih in kot poznejše zdravilo po kopeljih 24 38 in trajno porabo. I (VI.)

Izvirnik: Giesshübl Sauerbrunn,

železniška postaja, zdravilno kopališče pri Karlovih varih

Prospekti zastoj in franko.

V Ljubljani se dobiva v vseh lekarnah, večjih speccerijah prodajalnicah in trgovinah z jestvinami in vinom.

Založe pri Mihael Kasfner-u, Pefer Lass-niku in Andrej Šarabonu, Ljubljana. 11

Radioaktivno termalno kopališče

Toplice na Kranjskem. Sestaja od 1. maja do 1. oktobra.

Postaja dolenske železnice Straža—Toplice. Akratov vrelc 38° C, ki daje nad 30.000 hl radioaktivne termalne vode na dan. Zdravljenje s pitjem in s kopanjem. Izredno uspešno proti putiki, revmi, neuralgiji (trganju), ženskim boleznim in drugim. Velika kopališča, posebne in močvirne kopelji. Elektroterapija in masaža. Ravateljstvo: Kopališki zdravnik dr. Konstantin Konvalinka. Zdravo podnebje. Gostogozdnata okolica. Bogato opremljene sobe. Izborne in cene restavracije. Prospekte in pojasnila daje brezplačno kopališka uprava. 976 66

Baška (otok Krk, Istra)

morsko kopališče ob blizu 1600 m dolgi peščeni obali, ki se prav polagoma dviga pod morsko gladino ter je izredno prikladna za kopanje in solnčenje posebno otrok že v nežni dobi. Morje je plitvo ter dno preplavljeno s finim peskom.

Indikacije: Okrevanje po težkih boleznih, angleška bolezen in boleznim lym-fatiških organov, phlyctena, eksudatna diatesa, bledica, lažja slabokrvnost, odebelelost, vnetje živec in histerija, vnetje mišic, vse vrste revmatizma, eksudati, katari dihalnih organov.

Početek kopalne sezone 1. maja.

Dnevna zveza z Reko.

Ilustrovane prospekte kakor tudi vse druge informacije daje na zahtevo

kopališka uprava.

1204

Žvepleno zdravilišče

Varaždinske toplice (Hrvaško)

Železniška, poštna, telefonska in brzojavna postaja. Nov zdraviliški hotel z električno razsvetljavo staroznana radioaktivna žveplena kopelj 58° C

1138 priporočljiva za itd. Pitna zdravilišča za boleznim v vratu, krhlju, prsih, jetrih, želodcu in v črevesih. Električna masaža, blatne, oglj. kislina in solne kopelji. Odprto celo leto. Moderni komfort. Novi hoteli. Krasna okolica. Vojaška godba. Prospekti zastoj od zdraviliškega ravateljstva. — Zdraviliški zdravnik dr. I. Lochert.

Staubene ≡ parcele

na Dunajski cesti v Ljubljani pred delavskimi hišami in na Glincah takoj ob mestni meji na Tržaški cesti, vse z najlepšo lego so po izbiri za primerne cene

na prodaj.

Več se izve pri lastniku JOS. TRIBUC, na Glincah 37. 2127

Ure, verižice, uhani,
prstani, obeski,
zapestnice itd.

Edina zaloga
ur z lastno
znamko

„TUP“

Najstarejša
domača tvrdka

Lud. Černe

juvelir in trgovec

Ljubljana, Wolfowa ul. 3. 124

Milijoni
rabijo zoper

oslovski kačji slastne

Kaiserjeve prsne karamele s „trami jolkami“.

6100 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in zasebnikov z najamitje gotov uspeh. Izredno prijetni in slastni bomboni. 3112

Zavoj 20 in 40 vinarjev. Ovojček 60 vinarjev

Prodajajo jih v Ljubljani lekarnar: Ubald pl. Trnkoczy, Richard Busnik, dr. G. Figgoli, Deželna lekarna, Mr. Ph. And. Bo-hine, Mr. Ph. Jos. Gismar, Ant. Kane, drogerija: D. Crandara drogerija „Adrija“. — Lekarna na deli: Daniel Pire, Idrja, J. Bergmann, Novomesto, C. Andrijačič, Novo Mesto, Jur Hus, Vipava, Milan Wacna, Metlika, A. Roblek, Radovljica, Hinko Brilli, Litija, Karol Savnik, Lokarna pri Sv. Trojici, Kranj, Fr. Baccareich, Postojna, Jos. Močnik, Kamnik, E. Burdych, Skofja Loka, Mr. Ph. Bohulav Lavica, lekarnar, Trzin, Ph. Mr. E. Koželj, Jesenice, V. Arko, trg., Senožeče, Jos. Rudolf, drogerija, Litija, J. Kandušar, trg., Mengeč, I. R. Hočvar, lekarnar pri „Angeli varhu“ na Vrhuški.

Ozirajte se pri nakupu na domačo
turško

Jos. Petkosig

Pri „Valvazorju“
Stari trg šte. 4
Ljubljana.

Trgovina manufakturnega, suknene in platnenega blaga itd.

Drobnina, pletenina, galanterija, dežniki in solnčniki itd.

Fotrebščine za krojače in šivilje.

628 12

Stavbene parcele na prodaj!

Na izbero 38 stavebnih parcel, na novo regulirane v Zgornji Šiški, med državno železnico in celovsko drž. cesto, 15 minut oddaljeno od nameranih državnih železniških delavnic v Zgornji Šiški. Imenovana stavbišča so ugodna za delavske hišice. — Več pove Valentin Gregorc v Mengšu. 844

Domača najnovejša

konfekcijska trgovina

Maček & Komp.

Franca Jožefa cesta 3

se priporoča cenj. p.n. občinstvu v nakup

narejenih oblek.

Sprejemajo se naročila po meri, ter se izvrše točno in solidno.

Založniki c. kr. priv. juž. železnice.

Solidna postrežba. — Najnižje cene.

Drva

mehka in trda, (suha); radi pomanjkanja prostora nižanje cene. Dostavijo se na zahtevanje tudi na dom. Parna žaga SCAGNETTI, za skladiščem državnega kolodvora. - - - 245

Umetni zavod za cerkveno slikanje

J. HLAVKA

slikar cerkvenih podob

Praga Kral. Vinohrady

Fuchmajerjeva ul. št. 68.

Priporočamo prečastiti duhovščini poznate slike svetnikov, altarne slike, križeva pota, pasijonske slike itd. na platnu, cinkasti pločevini itd., umetniško izvrše ne po ugodni ceni.

Slike ali načrte pošiljam zastoj na ogled. Dopisuje se slovensko.

3502

Najboljša priporočila.

Kupujte le vžigalice: V korist obmejnim Slovincem!

Najcenejše dežnike in solnčnike domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti
slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini
Josip Vidmar, tovarna dežnikov, Ljubljana
Pred škofijo 19. Prešernova ulica 4.
Popravila točno in ceno. 537

C. kr. oblastveno potrjeno
učilišče krojnega ri-
sanja. Dobi se tudi kroj po životni
meri. Istotako se izdelujejo obleke točno
in po primerno nizki ceni.

Franja Jesih,
Ljubljana, Stari trg 28.

4172

Perje za postelje in puh

priporoča po najnižjih cenah
EMIL KRAJEC
preje F. Hiti 3534
Pred škofijo šte. 20.
Zunanja naročila se točno izvršujejo

Anton Presker

krojač v Ljubljani, Sv. Petra cesta 14.

se priporoča sl. občinstvu za mnogobrojen poset
zlasti pa pred, duhovščini v izdelovanju vsakovrstne
duhovniške obleke (talarjev itd.), iz trpežnega
in solidnega blaga, po nizkih cenah. 811 52

Telefon 145.

2114

Tovarna za kovinsko blago in zvonoljubica J. HILZER & KO., Dunajsko Novomesto,

se priporoča za nabavo zvonov, melod. in harmon. zvenila
vsake velikosti in glasu. Jamstvo za določen in polni glas,
najčistejši vglasitev in najboljši material. Stojala za zvo-
no iz kovane žele-
za ali lesa. Lahko-
no zvono je, najbolj-
ši način teta. Nagla
izvršitev najnižje
cene. Ugodni plačilni
pogoji. Stari naračni
zvonovi se sprejmo
v prelitje, ravnotako
se izdelujejo železna
stojala najboljše kon-
strukcije z dolgolet-
nim jamstvom. Pro-
računi in projekti
vsak čas zastoj in
franko na razpolago,
enako tudi priporo-
čila kakor tudi pri-
znanja pisma.

Teodor Korn

(poprej Henrik Korn)

pokrivalec streh in klepar, vpeljalet strelo-
vodov ter instalater vodovodov

Ljubljana, Poljanska cesta 8.

Priporoča se slavnemu občinstvu za izvrše-
vanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleskim, francoskim in tuzemskim
skriljem z

asbest-cementnim škrliljem (Eternit) patentirane
z izbočno in ploščnato opeko, lesno-ce-
mentno in strešno opeko.

Vsa stavbinska in galanterijska kleparska
dela v priznani solidni izvršitvi.

Poprave točno in ceno.

Priznani brezplačno in poštne prosto.

20

Najkrajša in najcenejša vožnja v Ameriko

z modernimi, velikimi brzoparniki iz
Ljubljane čez Antwerpen v New-York
je proga
rdeče zvezde „Red Star Line“.

Na naših parnikih „Lapland“, „Finland“,
„Kroonland“, „Vaderland“, „Zeeland“, „Sam-
land“, kateri vsak teden v sobotah oskrbu-
jejo redno vožnjo med Antwerpenom in New-
Yorkom, so snaznost, izborna hrana, vljudna
postrežba in spalnice ponovno urejene v kajite
za 2, 4 in 6 oseb, za vsakega potnika eminent-
nega pomena in traja vožnja 6 dni.

Odhod iz Ljubljane vsak torek popoldan.

Naša proga oskrbuje tudi po večkrat na mesec
vožnjo čez Kanado, katere pa je izdatno ce-
nejsa kakor v New-York.

Pojasnila daje vladno potrjeni zastopnik

Franc Dolenc
v Ljubljani,

Kolodvorske ulice odslej št. 35, od južnega
kolodvora na desno, poleg predilnice.

Prvo kranjsko podjetje za umetno steklarstvo in slikanje na steklu

Augusta Agnola, Ljubljana

Dunajska cesta št. 13 poleg „Figovca“

s.e. priporoča prečastiti duhovščini in cerkvenim predstojništvom kakor
p. n. občinstvu za prevzete in solidno izvršene vsakovrstne

umetnega steklarstva in slikanja na steklo

za steklarstvo v figuralni in navadni orna-
mentiki, stavbno ter portalno steklarstvo kakor
vsakovrstna v to stroko spadajoča dela vse v najmo-
dernejšem slogu in po najnižjih cenah.

Zaloga kakor velika izbira steklenega in porce-
lanastega blaga vsake vrste, svetilk, zrcal, okvirov
podob, izdelovanje okvirov za podobe itd. 3686

Narisi in proračuni na zahtevo zastoj.

Sprichevala mnogih dovršenih del so na razpolago p. n.
odjemalcem v ogled.

Gospodinje!

Pozor!

Ne kupujte presnega masla ali nadomestila zanje, dokler niste poizkusile
slovite, splošno znane, svetovne znamke

BLAIMSCHEINA

„UNIKUM“ MARGARINE

„UNIKUM“

ni rastlinska margarina.

„UNIKUM“

se izdeluje iz najčistejše goveje obistne tolsče z visoko
pasterizirano smetano, ima torej največjo redilno vred-
nost in je resnično zdrav.

„UNIKUM“

ni umeten, nego najčistejši naravni izdelek.

„UNIKUM“

je 50 0 / 0 cenejši od navadnega presnega masla in
za 50 0 / 0 bolj zdrav kot najcenejši maslo.

SAMO BLAIMSCHEINOV „UNIKUM“

je resnično edino in pravo nadomestilo za presno maslo, ki daleč prekaša vse
doslej hvalisano.

Izdelovanje

BLAIMSCHEINA „UNIKUM“ je varovano s
kontrolno in je to razvidno na vsakem zavrtku.

Cenjena gospodinja!

Ne dajte se torej begati od drugih oglasov in rabite za nadomestilo pres-
nega masla za

pečenje

praženje

kuhanje

samo

maslen kruh

1771

BLAIMSCHEINA „UNIKUM“ MARGARINE

Dobiva se povsod.

Poizkušnje gratis in franko.

**Združene tvornice za margarino
in presno maslo, Dunaj XIV.**

Priporočamo hitre

drože (presgerm)

iz drožarne Josipa Košmerl, Ljubljana,
Franciška ulica 8. Izborna blago!
Točna postrežba. Zahtevajte drože v
prijem „Slovenske Straže“. 159

Kadar hočete dobro blago kupiti, obrnite se na
trvdko

KATINKA WIDMAYER

pri „SOLNCU“ za vodo

katera ima v zalogi dobre in trpežne
čevlje za dame, gospode in otroke.
Izdelovanje suhih šopkov, nagrobnih
vencev, trakovi z napisi. Bluze,
vrhna in spodnja krila, nogavice,
rokavice, vsakovrstno perilo itd.

Postrežba točna, cene najnižje. Prosim
prepričajte se!

3090

Pristno brnsko blago

za pomladansko in poletno sezono 1913.

Kupon 3'10 metr. dolg, za
kompletne moške obleke
(suknje, hlače, telov-
nik) zadostno, stane le

1 kupon 7 kron
1 kupon 10 kron
1 kupon 15 kron
1 kupon 17 kron
1 kupon 20 kron

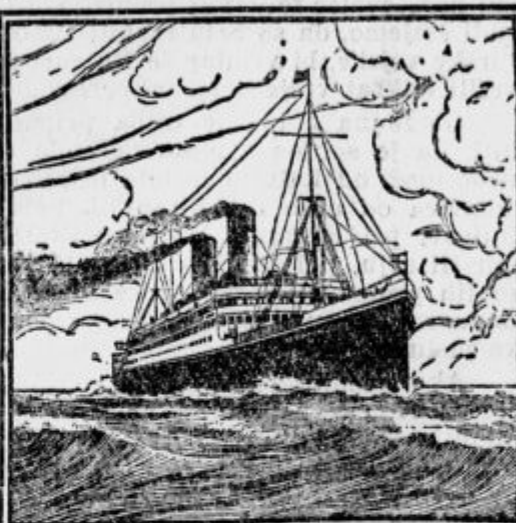
Kupon za črno salonsko obleko K 20'., kakor
tudi blago za povrhnike, turistske obleke, svileni
kangarni in blago za damsko obleke, pošilja po
tovarniški ceni kot realna in solidna, dobroznana

„zaloga tovarniškega sukna“

Siegel-Imhof Brno, Morava.

Vzorec zastoj in franko.

Vsled direktnega naročila blaga pri tvrdki Siegel-
Imhof iz tovarne imajo zasebniki mnogo
prednosti. Vsled velikega blagovnega prometa
vedno največja izbira povsem svežega blaga. Stal-
ne, najnižje cene. Tudi najmanjša naročila se
izvrše najskrbneje, natančno po vzorcu. 464

Potniki v severno in južno Ameriko se vo-
zijo sedaj le po domači avstrijski prog
Austro-Amerikana

Trst — New York, Buenos Aires,
Rio de Janeiro, Santos i. t. d.

z najnovejšimi brzoparniki z dvema
vijakoma, električno razsvitljavo,
brezžičnim brzojavom, na katerih
je za vsakega potnika preskrbljeno,
da dobi dovolj domače hrane z vi-
nom, svež kruh, posteljo, kopelj itd.

Odhod parnikov:

v severno Ameriko vsako soboto,
v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakovrstna pojasnila daje rade-
volje brezplačno in prodaja vozne
liste glavni zastopnik za Kranjsko,
Stajersko in Koroško

Simon Kmetetz, Ljubljana

21 Kolodvorska ulica 26.